

"Nadine" nr: 172
27 juli 1939.

Tvungen undervisning i dansk på Grønland?

Danske planer skal drøftes av riksdagens Grønlandskomiteé.

Kjøbenhavn, 26. juli.

(N.T.B.) Et av de problemer som ventes å bli diskutert på det forestående møte av riksdagens Grønlandskomiteé og de fire grønlandske landsrådsmedlemmer som er kommet til Danmark, er spørsmålet om utvidet undervisning i dansk på Grønland. En ivrig forkjemper av denne tanken er landsrådsmedlem, lærer Augustinus Lynge, som uttaler at den grønlandske befolkning nu er et blandingsfolk og ikke eskimoer. Dette folk bør komme frem til samme nivå som danskene i Grønland. Nu blir grønlandingene ikke ansett som dansker, kanskje heller ikke som eskimoer, men under enhver omstendighet regnet som farvede. Og ingen grønlanding er noengang kommet frem til universitetet. Den eneste måte å skape likestilling på er ved hjelp av det danske sprog, sier Lynge.

Kristelig Dagblad har hatt en samtale med direktør Oldendow i Styret for Grønland om saken. Han sier at han ikke er motstander av tanken, men at det reiser sig mange praktiske vanskeligheter, og at det er tvilsomt om det lar sig gjøre å innføre tvungen undervisning i dansk.

Aftenposten

26 juli 1939.

Grønlenderne skal lære dansk.

Fra Aftenpostens korrespondent.

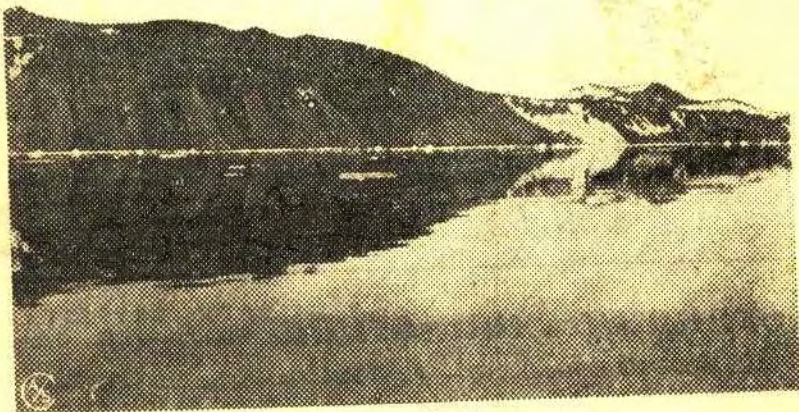
København, 26. juli.

De grønlandske delegerte vil ved de forestående forhandlinger i riksdagens Grønlandsutvalg bringe på bane et interessant problem. Det viser sig å være et almindelig ønske deroppe å få Grønland til et dansk-talende land. Man vil nu under forhandlingene søke å få innført en betydelig utvidelse av danskundervisningen på Grønland. Den ivrigste talsmann blir den grønlandske seminarielærer, Augustinus Lynge, den ene av de 4 delegerte som nylig kom til København. Det har sine særlige grunne at lærer Lynge vil søke å få innført en effektiv danskundervisning der, selvom dette antagelig ikke skjer helt smertefritt.

Lynge vil at grønlanderne skal få chansen til å kunne nå frem til de store stillinger. Det er hans opfatning at grønlanderne ikke lenger er eskimoer, men et blandingsfolk. Det skulde ikke nu være noget iveien for at de lærte et kultursprog og fikk en høiere utdanning. Skal grønlanderne opnå en likestilling i samfundet må dette skje i første rekke ved at de tilegner sig det danske sprog. De har ikke idag danskenes rettigheter og heller ikke har de adgang til de øvrige danske borgeres opdragelse og utdanning. Det anføres i denne forbindelse at det ikke finnes en eneste grønlander som har studert ved Københavns universitet. Det er disse forhold man nu vil se å få rettet på ved en modernisering av sprogundervisningen.

Skal dansk bli Grønlands sprog?

Et av øieblikkets mest aktuelle problemer.
Sier direktøren for Grønlands styrelse.

Fra Grønlands-kysten.

■ Forbindelse med de siste dagers diskusjon om Grønland vil det ha sin interesse å se hvad den danske direktøren for Grønlands Styrelse, Knud Oldendow, skriver i Det grønlandske Selskabs Aarskrift om de brytninger som foregår i det moderne Grønland og de sociale opgaver som venter på å bli løst deroppe.

Direktøren beskjeftiger sig med utviklingen i den siste menneskealder og fremhever at det største resultat er at den grønlandske borger har funnet sig selv, har funnet sig til rette under de nye og forandrede forhold, tar dem som noe gitt. Han har lært å regne med sin egen innsats, sin egen styrke, sin egen fremtid.

Politisk avspeiler dette sig direkte i forholdene. Han er innenfor sine egne enemerker — utmerket politisk orientert og vet god beskjed, kan også gi god beskjed.

Grønlanderen har lært at han har sin rett til overbevisning og sin rett til å uttale den og sin rett til i videst mulig utstrekning å se sine råd fulgte. Det er lykkelig slik, og det er en heder for den danske innflytelse i Grønland for øieblikket at både danske og grønlandere kan hevde dette standpunkt.

MEGET BØR BLI BEDRE.

Sociale ser det heller ikke dårlig ut, men likevel ikke helt bra, fortsetter direktøren. Lønnsnivået og levefoten er lav i Grønland, for lav, selv om det her må tas mange hensyn som ikke umiddelbart manifesterer sig. Det blir imidlertid meget snart bedre, noe som også trenges.

Det lar sig ikke nekte at det er stor fattigdom og megen usselhet i Grønland også i våre dager, men er det rett besett noe underlig i det? Er det ikke urimelig å vente, at Grønland skulde være det eneste land i verden, hvor man ikke kjenner et proletariat? At det grønlandske styre som det eneste på kloden skulde ha funnet de vises sten og dermed kunnet opheve de forskjelligheter i menneskelig karakter og temperament, som i høi grad betinger forskjellen i social struktur?

INGEN ARBEIDSLØSHET.

Over hele verden har i århundrer de beste hjerner og hjerter søkt å råde bot på denne smertelige urettferdighet, men hittil uten hell. Hvorfor så tro, fortsetter direktør Oldendow, at lykken i særlig grad skinuer i det fattige Grønland, at solen har særlig forkjærlighet for de ensomme eksistenser på øde plasser og isolerte steder såvel som for den del av koloniens befolkning som ikke er på høide med gjennomsnittet i begavelse, flid, forstand og årvåkenhet.

Og likevel er Grønland spart for en uhyrlig svøpe, arbeidsløsheten i dens heslige skikkelse, selv om naturligvis sviktende fangstforhold i og for sig kan spille inn her. Men en elendighet, som tidligere tider kjen-

te den, en bunnløs forarmelse og håpløs fornedrelse finnes ikke mere, selv om det socialt ligger store opgaver for danske og grønlandere i fellesskap og venter på løsning.

EN GAMMEL KULTUR DØD.

Den grønlandske befolkning er i støpeskjeen som aldri tidligere — en gammel kultur er død, men en ny fødes i landet. Midt i den tekniske utvikling, som er slått ned over grønlanderne som et uvær, og hvor han tumler sin motorbåt med samme ferdighet som tidligere sin kajak, søker han å innhente en tapt åndelig utvikling. En rase i forvandlingens tegn, en utvikling i voldsom forkortning!

Grønlanderne er vel et fattig folk, men under de vanskelige kår er det foregått en rik, åndelig befruktning deroppe de siste år. Først sent blev den første roman sendt ut på grønlandsk, og for fire år siden kom det første grønlandske skuespill. Hele den åndelige fremmarsj er så ung og så ny og så livskraftig, og det er Danmark, som preger den, fordi de menn som står i spissen for hele denne utvikling, er grønlandske prester og lærere som har fått deres utdanning i Danmark.

SKAL DANSK BLI SPROGET?

Det er imidlertid deres eget lands fremtid, som i første rekke beskjeftiger grønlanderne. Deres dikterverker er preget av stor lyrisk begavelse, men bak all lyrikken ligger en fast vilje til å bringe Grønland op på siden av de «voksne» nasjoner ute i verden — en vilje, som vi her i Danmark bør gjøre alt for å opmuntre og styrke.

Radioen, som vilde være en glimrende hjelp på dette område, svikter dessverre på Grønland, idet mottagelsen ikke er så god — kanskje på grunn av de særlige atmosfæriske forhold. Men, slutter direktøren — selvom radioen ennå ligger litt ut i fremtiden, er spørsmålet om det danske sprogs inntrengen på Grønland i større og større grad nu et av øieblikkets mest aktuelle problemer.

pr. Glas til over en Maaned. effektiv og hurtig Afmagring. Central-Laboratoriet.

„Politiken“s Kronik.

17—2—39

Grønlandsk og Dansk

Direktor Knud Otdendow redegør for Sprogspørgsmaalet i Grønland.

EFTER store politiske Brydninger og paa en flammende Baggrund af Uro og Vanskeligheder med Hensyn til de grønlandske Anliggender under ét blev et stort Grønlandsudvalg 1920—21 nedsat. Dette udtaler sig allerede i sin almindelige Del om det danske Sprogs Stilling i Grønland og det dermed nært tilknyttede Problem om Grønlandernes Hjemsendelse til Danmark, indledet med en klingende Fanfare for hele Arbejdets Gang:

„Det Hovedformaal, som efter Udvalgets Mening bør sættes, er Grønlandernes Udvikling til Selvstændighed, det vil sige til en saadan Modenhed i moralsk og økonomisk Henseende, at de kan blive i Stand til at leve i fri Forbindelse med den øvrige Verden, naar Landets nuværende Afsondringstilstand engang i Fremtiden ophører.“

En af de Veje, der oftest er blevet

peget paa, og som man vedblivende bør følge for at naa dette Maal, er at knytte Grønland saa nært som muligt til Danmark og i saa vidt et Omfang som overhovedet gør ligt at tilføre Landet dansk Civilisation og Kultur. Og Stemningen herfor i Grønland er sikkert nu gunstigere end nogen Sinde før, og den bør benyttes.

En Konsekvens af den bevidste Stræben hen imod den snævrere mulige Tilknytning mellem Danmark og Grønland, eller maaske snarere en Betingelse for, at disse Bestræbelser skal lykkes, maa være en udvidet Adgang for Befolkningen til Undervisning i det danske Sprog. Ogsaa herfor er Stemningen blandt Grønlanderne nu gunstig i Modsætning til tidligere, da Befolkningen som Helhed ikke var særlig villig til at lære Dansk; de, der talte Sproget, var til en vis Grad maaske endog udsat for Mistro fra deres Landsmænds Side.

Spørgsmaalet om Uddannelse af unge Grønlandere i Danmark er slet ikke saa lige til. Det kan ikke undgaa, at de Grønlandere, der vender hjem efter et fleraarigt Ophold i Danmark, ofte har erhvervet sig Vaner og Forestillinger, som ikke stemmer overens med Livet i Grønland, men paa den

anden Side er denne Uddannelse af væsentlig Betydning for Udbredelsen af dansk Kultur i Grønland.

Det maa heller ikke overses, at der kan være en vis Fare for, at de i Danmark uddannede Grønlanderes Sønner han have vanskeligt ved at gaa ind i de grønlandske Erhverv, saaledes som disse for Tiden er og formentlig foreløbig vil vedblive at være, og Hjemsendelsernes Omfang maa derfor til en vis Grad rette sig efter det Skøn, man kan have om Fremtidsmulighederne for de Paagældendes Børn, hvilket atter vil sige for Udviklingen af saadanne Erhverv, som disse Børn naturligt kan gaa ind i. Der er ogsaa andre uheldige Sider ved dette Problem, og navnlig da, at de unge Grønlandere her hjemme undertiden bliver udsat for ansvarslos og ukyndig Paavirkning, støttet af misfornøjede selvkaldede „Grønlandspolitikere“ og forvirrede Reformatorer, over for hvilke de naturligvis ikke altid har nogen rigtig Mulighed for selvstændig Modargumentation.

Indførelse af Undervisning i Dansk er et Krav, der i den sidste Snese Aar med stedse stigende Styrke er baaret frem i Grønland baade blandt Danske og Grønlandere, idet man med voksende

bye 5,00. Liss 2,00. Bob, Stockholm, 10,00. X. 2,00. Gutten 5,00. S. C. H. 10,00. Janus 5,00. H. T. og A. N. 4,00. Værkstedet, Lyø-

Klarhed har indset, at hvis man ønsker at give Grønlanderne Adgang til Kundskaber og Kultur, kan man ikke nøjes med de Bøger, der er udgivet eller i en overskuelig Aarrække kan udgives paa Grønlandsk, men maa lære dem et Sprog med en rigere Litteratur, og dette maa naturligt paa Grund af Forbindelsen med Danmark være Dansk.

Hele dette uhyre Problem i alle dets Faser optager Sindene blandt Danskere og Grønlandere i Øjeblikket. Man kan sondre principielt mellem tre Standpunkter i denne Sag, nemlig de Ultraradikale, de Moderate og de Konservative.

De Ultraradikale ønsker uden Hensyn til det grønlandske Sprog og uanset Omkostninger, nationalt som økonomisk, Grønland gjort aldeles dansktalende i Løbet af kortest mulig Tid. Begrundelserne er forskellige, svinger lige fra Frygten for en snarlig Oplukning af Landet over rigspolitiske og ideelle Motiver til kras Realisme og Egoisme. En karakteristisk Talsmand for disse Synspunkter er den grønlandske Lærer og Forfatter, Avisredaktøren Augo Lynge ved Godthaab, der offentlig har taget til Orde for, at dette Resultat snarest maatte fremskaffes, selv om Befolkningen skulde gennem en

Tid i Kaos. Han ser, at de store Stillingen i Landet er i Hænderne reelt, økonomisk, socialt og politisk paa Danske, der taler et saakaldet Kultursprog og har en saakaldet højere Uddannelse. Han ønsker at føre sine Landsmænd frem til samme Standpunkt, ikke mindst økonomisk befragtet, „især fordi Grønlanderne jo ikke er Eskimoer mere, men et Blandingsfolk, der ikke har Udsigt til at bestaa som saadant“.

Augo Lynge føler sig i det skjulte trykket, han siger det selv mellem Linjerne, at Begrebet half-caste-man, og det kan gøre ondt at læse en ydmyg og alligevel stolt Bekendelse som denne: „Naar Ret skal være Ret, kan man vel ikke sige andet, end at Folk, der er fremkommet som Blandinger mellem den hvide og den farvede Mand, ikke er ansete i Verden. Vi behøver kun at minde om Mestitser og Mulatter i Amerika, som maaske nok anses for at staa en Smule højere end den ublandede Indianer og Neger, men langt under den fuldblods Amerikaner. Det samme er Tilfældet i Grønland. Begrebet Grønlander omfatter alle Afskygninger fra en ren Eskimo til 99 pCt. Dansker, fysisk og aandeligt set, men han anerkendes ikke som Dansker. Han er og bliver Grønlander, maaske ikke helt en

God til sidste Draabel
Vi BRINGER OVER HELEBYEN Tlf. 6172

Eskimo, men dog en farvet Mand, der er Danskeren underlegen. Endnu kan man ikke sige andet, end at Grønlanderen er en anden Klasses Mand i sit eget Land. Ikke fordi de Danske vil have det, men fordi et Folk, der ikke staar paa Højde i Kultur, Oplysning o. s. v., er og bliver et anden Klasses Folk.

Kulturelt staar vi paa en Skillevej. Erhvervsskiftet er nu for længst en Kendsgerning, idet der i Grønlands Styrelse er en bevidst Vilje til at føre Grønlanderne fra det primitive Jægerstadium til mindre kulturfjendske Erhverv.“

Det er baade kloge, mandige og vemodige Ord. Men ud fra disse Betragtninger og af disse Grunde tillige med adskillige andre ønskes Springet taget og paa én Gang gennem Dansk som tvunget Undervisningssprog i Skolerne og med Nedkæmpelse og Reduktion af det grønlandske Sprog paa alle Felter. Augo Lynge mener, at Eskimoerne i Grønland i Virkeligheden allerede er afnationaliserede og at Forudsætningen for at bruge og bevare det grønlandske Sprog saaledes allerede er faldet bort.

Som Modsætning til denne frygtelige Pessimisme kan opstilles den konservative Hendrik Lund, vel kendt

ubehagelig og oven ufortjent. Ord og dansk Side som „I „danskfjendtlig“ er ikke lige i Grønland, men slet, slet ikke. Der li Balance bag ved, der tet. Disse Mænd er der for saa vidt er til Virksomheden som lem Danskere og Grø Repræsentanter for e digt Gennemgangstrin og Samhørighed, og varligt med dem.

Alle Danske, der h Styrelse og Danmark land at gøre, har den at staa midt i det s en dansk Mand kan rer Lønnen i sig selv dig Medarbejder i en Maal blot har det, at bringe en lille, iso dens Folkeslag ved under dansk Ledelse Samarbejde frem t Plads i Solen som Da

Det dansk-grønla er det centrale Spø mange Sider udstraa paa det eneste ene tivsgyldig og vital In

1. oktober
17 feb. 1939

alle Apoteker. Medicinalfabriken Felo

alle Apoteker. Medicinalfabriken Felo

bye 5,00. Liss 2,00. Bob, Stockholm, 10,00.
X. 2,00. Guttén 5,00. S. C. H. 10,00. Janus
5,00. H. T. og A. N. 4,00. Værkstedet, Lys-

Linnet's Kaffe God til sidste Draabel

VI BRINGER OVER HELE BYEN Tlf. 6172

aa, og som man vedblivende bør
at naa dette Maal, er at knyt-
land saa nært som muligt til
og i saa vidt et Omfang som
gjort at tilføre Landet
Civilisation og Kultur. Og Stem-

Konsekvens af den bevidste
hen imod den snævrere knyt-
ning mellem Danmark og
eller maaske snarere en Be-
for, at disse Bestræbelser skal
maa være en udvidet Adgang
folkningen til Undervisning i det
Sprog. Ogsaa derfor er Stem-

gsmaalet om Uddannelse af
grønlandere i Danmark er slet
lige til. Det kan ikke und-
de Grønlandere, der vender
ter et fleraarigt Ophold i Dan-

anden Side er denne Uddannelse af
væsentlig Betydning for Udbredelsen
af dansk Kultur i Grønland.

Det maa heller ikke overses, at der
kan være en vis Fare for, at de i Dan-
mark uddannede Grønlanderes Sønner
han have vanskeligt ved at gaa ind i
de grønlandske Erhverv, saaledes som
disse for Tiden er og formentlig fore-
løbig vil vedblive at være, og Hjemsen-
delsernes Omfang maa derfor til en vis
Grad rette sig efter det Skøn, man
kan have om Fremtidsmulighederne
for de Paagældendes Børn, hvilket
atter vil sige for Udviklingen af saa-
danne Erhverv, som disse Børn natu-
rligt kan gaa ind i. Der er ogsaa andre
uheldige Sider ved dette Problem, og
navnlig da, at de unge Grønlandere
her hjemme undertiden bliver udsat for
ansvarsløs og nkyndig Paavirkning,
støttet af misfornøjede selvkaldede
„Grønlandspolitikere“ og forvirrede Re-
formatører, over for hvilke de natu-
rligvis ikke altid har nogen rigtig Mu-
lighed for selvstændig Modargumenta-
tion.

Indførelse af Undervisning i Dansk
er et Krav, der i den sidste Snar Aar
med stedse stigende Styrke er baaret
frem i Grønland baade blandt Danske
og Grønlandere, idet man med voksende

Klarhed har indset, at hvis man ønsker
at give Grønlanderne Adgang til Kund-
skaber og Kultur, kan man ikke nøjes
med de Bøger, der er udgivet eller i en
overskuelig Aarrække kan udgives paa
Grønlandsk, men maa lære dem et
Sprog med en rigere Litteratur, og dette
maa naturligt paa Grund af Forbindel-
sen med Danmark være Dansk.

Hele dette uhyre Problem i alle dets
Faser optager Sindene blandt Danske
og Grønlandere i Øjeblikket. Man kan
sondre principielt mellem tre Stand-
punkter i denne Sag, nemlig de Ultra-
radikale, de Moderate og de Konservat-
ive.

De Ultraradikale ønsker uden Hensyn
til det grønlandske Sprog og uanset
Omkostninger, nationalt som økono-
misk, Grønland gjort aldeles danskta-
lende i Løbet af kortest mulig Tid. Be-
grundelserne er forskellige, svinger lige
fra Frygten for en snarlig Oplukning
af Landet over rigspolitiske og ideelle
Motiver til kras Realisme og Egois-
me. En karakteristisk Talsmand for
disse Synspunkter er den grønland-
ske Lærer og Forfatter, Avisredaktøren
Augo Lyngé ved Godthaab, der offent-
lig har taget til Orde for, at dette Re-
sultat snarest maatte fremskaffes, selv
om Befolkningen skulde gennem en

Tid i Kaos. Han ser, at de store Stil-
linger i Landet er i Hænderne reelt,
økonomisk, socialt og politisk paa Dan-
ske, der taler et saakaldet Kultursprog
og har en saakaldet højere Uddannelse.
Han ønsker at føre sine Landsmænd
frem til samme Standpunkt, ikke mindst
økonomisk befragtet, især fordi Grøn-
landerne jo ikke er Eskimoer mere,
men et Blandingsfolk, der ikke har Ud-
sigt til at bestaa som saadant.

Augo Lyngé føler sig i det skjulte
trykket, han siger det selv mellem Lin-
jerne, at Begrebet half-caste-man, og
det kan gøre ondt at læse en ydmyg og
alligevel stolt Bekendelse som denne:
„Naar Ret skal være Ret, kan man vel
ikke sige andet, end at Folk, der er
fremkommet som Blandinger mellem
den hvide og den farvede Mand, ikke
er ansete i Verden. Vi behøver kun at
minde om Mestitser og Mulatter i Ame-
rika, som maaske nok anses for at staa
en Smule højere end den ublandede In-
dianer og Neger, men langt under den
fuldblods Amerikaner. Det samme er
Tilfældet i Grønland. Begrebet Grøn-
lænder omfatter alle Afskygninger fra
en ren Eskimo til 99 pCt. Dansker, fy-
sisk og aandeligt set, men han aner-
kendes ikke som Dansker. Han er og
bliver Grønlander, maaske ikke helt en

Eskimo, men dog en farvet Mand, der
er Danskeren underlegen. Endnu kan
man ikke sige andet, end at Grønlan-
deren er en anden Klasses Mand i sit
eget Land. Ikke fordi de Danske vil
have det, men fordi et Folk, der ikke
staar paa Højde i Kultur, Oplysning
o. s. v., er og bliver et anden Klasses
Folk.

Kulturelt staar vi paa en Skillevej.
Erhvervsskiftet er nu for længst en
Kendsgerning, idet der i Grønlands
Styrelse er en bevidst Vilje til at føre
Grønlanderne fra det primitive Jæger-
stadium til mindre kulturfjendske Er-
hverv.

Det er baade kloge, mandige og ve-
modige Ord. Men ud fra disse Betragt-
ninger og af disse Grunde tillige med
adskillige andre ønskes Springet taget
og paa én Gang gennem Dansk som
tvunget Undervisningssprog i Skolerne
og med Nedkæmpelse og Reduktion af
det grønlandske Sprog paa alle Felter.
Augo Lyngé mener, at Eskimoerne i
Grønland i Virkeligheden allerede er
afnationaliserede og at Forudsætningen
for at bruge og bevare det grønlandske
Sprog saaledes allerede er faldet bort.

Som Modsætning til denne frygte-
lige Pessimisme kan opstilles den kon-
servative Hendrik Lund, vel kendt

ubehagelig og oven i Købet ganske
ufortjent. Ord og Karakteristik fra
dansk Side som „Danskereader“ og
„danskfjendtlig“ er ikke helt ualmind-
lige i Grønland, men de passer oftest
slet, slet ikke. Der ligger kun usikker
Balance bag ved, der kan gaa til Hjer-
tet. Disse Mænd er de Led i Kæden,
der for saa vidt er allerbedst egnede
til Virksomheden som Formidlere mel-
lem Danskere og Grønlandere. De er
Repræsentanter for et aldeles nødven-
digt Gennemgangstrin til dansk Kultur
og Samhørighed, og man skal handle
varligt med dem.

Alle Danske, der har med Grønlands
Styrelse og Danmarks Indsats i Grøn-
land at gøre, har den personlige Lykke
at staa midt i det smukkeste Arbejde,
en dansk Mand kan være i. Det bær-
rer Lønnen i sig selv at være stilsfær-
dig Medarbejder i en Gerning, der som
Maal blot har det ene og alene det,
at bringe en lille, isoleret Flok af Ver-
dens Folkeslag ved det yderste Hav
under dansk Ledelse og i forstaaende
Samarbejde frem til sin berettigede
Plads i Solen som Danmark mod Nord.

Det dansk-grønlandske Samarbejde
er det centrale Spørgsmaal, som til
mange Sider udstraaler Indvirkninger
paa det eneste ene Problem, der har
livsgyldig og vital Interesse: det varige

Samhørighedsforhold. Det er det robu-
ste og levedygtige, paa sin Vis dog
alligevel saa saarbare grønlandske Be-
folkningsselement, hvormed det hele
drejer sig.

Som en mere og mere betydnings-
fuld Faktor maa i disse Forhold tages
med i Betragtning det grønlandske
Folkesinds stigende Udvikling hen imod
kollektiv Samling og Samfundsforstaa-
else. Det er ingen Frase, at Grønlan-
derne er ved helt at vaagne, der er
mange deroppe nu, som ser sig forun-
dret og forventningsfuldt om mod den
Nytid, der har holdt sit Indtog i Lan-
det gennem en indre Regeneration. Det
er dem, som det danske Styre fortsat
skal tage ved Haanden, vedblivende
være i lydhør Kontakt med. Der skal
søges mod Fremgang ganske vist, lige
saa hurtigt, som Grønlanderne er i
Stand til at følge med, men med sam-
tidig Bevarelse af det oprindelige hos
dette konservative Folk, som er værd
at bevare. Love og Paragrafer gør det
ikke, Arbejdet skal være underbygget
af Forstaaelse, Nøglen til det levende
Fællesskab, som stadig kan etablere
Samarbejdet mellem dem, der virkelig
vil løfte og opdrage, og dem, der har
Opdragelse behov.

Knud Oldendow.

30 NOV. 1937

Skal Eskimoernes Sprog paa Grønland udryddes?

De danske Præster paa Grønland gør et nyt Fremstød mod det grønlandske Sprog

OVERALT hvor der findes undertrykte Folk, eksisterer der et Sprogspørgsmaal, fordi den herskende Nation søger at undertvinge den andens Sprog og særegne Kultur. Paa dette Punkt adskiller Danmark sig ikke fra de andre Kolonimagter. Netop nu foreligger der Meddelelse om et nyt Angreb paa det grønlandske Sprog fra det danske Præsteskabs Side.

Med Skibet fra Grønland, som ankom for et Par Dage siden, kom ogsaa Beretningerne om det sidste Møde i Sydgrønlands Landsraad, og de dermed følgende Kommentarer. I Løbet af faa Dage vil denne Beretning komme til at foreligge paa Dansk, men vi er allerede i Dag i Stand til at bringe den væsentlige Del af Indholdet, oversat fra den grønlandske Udgave.

Grønlandernes illusoriske raadgivende Raad.

For henholdsvis Nord- og Sydgrønland eksisterer der en Art raadgivende Raad, kaldet Landsraadet. Det er ganske illusorisk, at disse Raad har noget at skulle have sagt. Ganske vist bliver de spurgt i visse Sager, men der er sjældent nogen, der retter sig efter, hvad der vedtages, og forøvrigt har de danske Myndigheder, og ganske særligt de danske Præster paa Grønland saa stor Indflydelse paa, hvem der bliver Medlemmer af Raadet, at al Opposition fra Grønlandernes Side ganske druknes.

Det kan derfor heller ikke undre, at der er fremkommet nogle meget grønlandsfjendske Udtalelser i det sidste Landsraads-møde for Sydgrønland. Det er en grønlandsk Præst, altsaa en af de faa Eskimoer, som har faaet en nogenlunde Uddannelse, ganske vist kun i teologisk Retning, som har udtalt sig. Han hedder Pastor Egede, og har som Medlem af Landsraadet udtalt sig for en Udvidelse af Danskundervisningen. Dette er blevet gre-

bet med Glæde af de danske Præster, der er lige Vand paa deres Mølle. Gentagende Gange har man fra dansk Side gjort Forsøg paa at drukne det grønlandske Sprog og erstatte det med Dansk. Pastor Egedes Udtalelser har derfor vakt en stor Glæde i Præsteverdenen.

Forstanderen for Grønlands Seminarium kan ikke Grønlandsk.

I det grønlandske Tidsskrift „Nalunaerutit“ har den danske Forstander for det grønlandske Seminarium Fuglsang-Damgaard skrevet en Artikel om Begivenheden. Vi vil aller først fastslaa, at denne Mand, som ønsker at faa det grønlandske Sprog udryddet, ikke selv kan Grønlandsk, skønt han er Forstander for det grønlandske Seminarium. Han kan ikke selv skrive sin Artikel paa Grønlandsk, men maa have den oversat. Det er den Slags Folk, man sætter til at forestaa Undervisningen mellem Grønlanderne.

Fuglsang-Damgaard, der er Broder til Biskoppen, som startede Skrønen om den antireligiøse Kongres i Moskva og foranstaltede Bønner mod Sovjet i de danske Kirker, adskiller sig ikke meget fra Broderen, men er lige saa reaktionær.

I Artiklen betegner han Pastor Egedes Tale som „Gryets Kendetegn, som den frembrydende Morgenrøde“ — „dette bør i Landsraadets Historie forstaaes som en betydningsfuld Dag“.

En Hærskare af danske Lærere til Grønland.

Der er ingen Tvivl om, at denne Artikel er Optakten til et stort Fremstød. Der er allerede sendt mange danske Lærere og Lærerinder til Grønland, Folk som er ganske ukendte med det grønlandske Sprog, og der tales allerede om at sende en hel Hærskare af danske Lærere til Grønland. Man vil sende Folk derop, som er ganske uden Kendskab til Grønlandernes hele Kultur, deres Sprog og deres Tankegang. Hvad bliver Resultatet? At alt hvad der hedder grønlandsk Kultur lægges øde, for at erstattes med dansk Sprog og Kultur, som er helt fremmed for Grønlanderne.

I Fuglsang-Damgaards Artikel betegner han Dansk som Grønlandernes Vindue ud mod den store Verden. Det er store Ord,

som absolut ikke er paa sin Plads. Naar man endelig vil bibringe Grønlanderne en europæisk Civilisation, var Dansk næsten det daarligste Sprog, man kunde vælge, hvorfor skulde det saa ikke være et af Verdenssprogene, man valgte, hvorfor netop Dansk?

Et Folks Kamp for sit Sprog.

De fleste har sikkert fulgt Færingernes Kamp for deres Sprog. De danske Myndigheder har Gang efter Gang søgt at tilside-sætte dette Sprog, men er hver Gang blevet mødt med en voldsom Modstand fra Færingernes Side. Det er heller ikke underligt. De fleste Danskere vilde sikkert rejse sig i Vrede, hvis det blev bestemt, at vi

skulde undergive os et andet Sprog, hvis vi skulde tale et andet Sprog i Skolen, anvende et andet Sprog i det offentlige Liv.

Det er det samme, man vil gøre med Grønlanderne, men dette Folk vil selvfølgelig som ethvert andet Folk forsvare sit Sprog. Mange vil huske Sønderjydernes Kamp for det danske Sprog for Genforeningen, og de nationale Kredse i Danmark talte haarde Ord mod Tyskernes Overherredømme og Tvangsprinciper. Det er et lignende Overgreb, de samme Kredse, som dengang protesterede mod Tyskerne, nu vil gøre overfor Grønlanderne.

Det virker fuldkommen bizart, naar Fuglsang-Damgaard angiver som Grund til at Grønlandsk skal opgives som Sprog, at det er for dyrt at trykke Bøger paa Grønlandsk. Et helt Folkeslags Kultur og Sprog skal opgives, fordi det er for dyrt.

De russiske Fagforeninger tilsluttes Faginternationalen

Forhandlingerne i Moskva gav Resultat

MOSKVA

Fra 23. til 26. November fandt der i Arbejdspaladset, Fagforeningernes Hus i Moskva, Forhandlinger Sted mellem en Delegation fra Fagforeningsinternationalen, D'Hrr. Jouhaux, Schevenels og Stolz samt Repræsentanter for de russiske Fagforeninger, Kammeraterne Schwernik, Moskatow og Nikolajewo.

Paa Basis af en Meningsudveksling mellem de to Delegationer om Grundbetingelserne for Enheden mellem Fagbevægelsen i Sovjet-Unionen og Fagforeningsinternationalen enedes man om, at denne maatte

bygge paa Kamp mod Krig og Fascisme i hele Verden.

Som Resultat af de antagne Betingelser forpligtede begge Delegationer sig til uopholdelig at forelægge henholdsvis Fagforeningsinternationalens Generalraad og Sovjetfagforeningernes Præsidium de efter de stedfundne Forhandlinger antagne Grundregler til Godkendelse.

Efter Prøvelse og Godkendelse af Forslagene i disse Instanser, skal de praktiske Spørgsmaal i Forbindelse med de russiske Fagforeningers Tilslutning til Fagforeningsinternationalen løses.

ST. REGNEGADE 2. KØBENHAVN K.
TELF. CENTRAL 11,995

Bladet:

Kristeligt Dagblad

skriver den 24 JULI 1936

Grønlænderne skal have bedre Skolegang.

En gennemgribende Omlægning af hele det grønlandske Skolevæsen under Forberedelse.

Hvorfor det danske Sprog stadig maa staa i Skam-mekrogen paa Grønland.

Forstander Fuglsang-Damgaard.

DE to øverste grønlandske Skoleautoriteter er i disse Dage ankommet til København, og Formålet med deres Rejse er denne Gang mere end et Feriebesøg.

Provst Bugge og Seminarieforstander Fuglsang-Damgaard skal begge under deres Hjemmeophold deltage i Forhandlinger, som menes at ville faa vidtrækkende Betydning for hele den grønlandske Skoleundervisnings Fremtid.

Det erkendes fra mange Sider, at den grønlandske Skole ikke længere opfylder de Krav, som kan stilles til den, og en gennemgribende Omlægning af Undervisningen vil sikkert nu blive nødvendig.

Skoleundervisningen er for teoretisk.

Seminarieforstanderen fra Godthaab, Pastor Fuglsang-Damgaard, betonede stærkt denne Nødvendighed under en Samtale i Gaar og erklærede overfor os:

— Det grønlandske Skolevæsen maa i sin nuværende Skikkelse betegnes som noget fejlet. Det er efter min Mening i altfor høj Grad en Kopi af det danske Skolevæsen! Man har ikke taget tilstrækkeligt Hensyn til det grønlandske Samfunds særlige Struktur — eller lad mig udtrykke det saaledes: *Skoleundervisningen er for teoretisk og ikke tilstrækkeligt afpasset efter det praktiske Livs Krav.*

Undervisningen bør forenkles!

— De ønsker altsaa en mere praktisk Skoleuddannelse?

strækkeligt, hvis man her nøjedes med at give Børnene en kort Orientering.

Dernæst vil jeg foreslaa, at Undervisningen i et for Grønlænderne saa vanskeligt Fag som Regning blev lagt mere anskueligt til Rette, saa Eleverne fortrinsvis fik Lov til at arbejde med praktiske Opgaver.

Autoriteterne skal nu drøfte Sagen.

— Har De tænkt paa at indbringe disse Forslag for Møndighederne?

— *De grønlandske Skoleproblemer vil alle blive optaget til Drøftelse i den kommende Vinter ved Forhandlinger i Grønlands Styrelse, i hvilke Provst Bugge og jeg deltager sammen med Styrelsens Embedsmænd; og ved denne Lejlighed er det min Hensigt at fremføre Forslaget om en mere praktisk Tilrettelægning af hele den grønlandske Skoleundervisning.*

Et andet vigtigt Spørgsmaal kommer ved samme Lejlighed til Behandling, nemlig Spørgsmaalet om eventuel Ansættelse af en grønlandsk Skoleinspektør. Efter min og flere andres Opfattelse bør et saadant Skridt dog helst undgaaes, da Oprettelsen af Skoleinspektørembedet nødvendigvis maa betyde en Adskillelse mellem Skole og Kirke, og det vil hverken praktisk eller økonomisk være for-svarligt!

Bort med den danske Kongerække.

— Er der ogsaa Tale om Revision af de grønlandske Skolebøger?

— Udviklingen har medført, at Skolebøgerne nødvendigvis maa undergaa væsentlige Forandringer, da de i altfor høj Grad bygger paa et dansk Grundlag og derfor i altfor ringe Grad tager Hensyn til grønlandske Forhold. Det gælder navnlig Geografi- og Historiebøgerne, af hvilke den sidste er en direkte Danmarkshistorie-Oversættelse — og der er jo ingen Grund til at plage de grønlandske Skolebørn med at lære hele den danske Kongerække eller talrige gamle Sagn, som Børnene alligevel helt mangler Forudsætninger for at kunne forstaa!

Det vilde derimod være meget ønskeligt, hvis de i Stedet for kunde lære noget af deres egen Forhistorie at kende. Ved Efterskolerne er man da ogsaa begyndt at slaa ind paa denne Vej.

Lange Udsigter for det danske Sprog.

at efterkomme Befolkningens Ønsker.

Den eneste Udvej vilde være, hvis vi kunde faa flere Grønlændere herved til Seminarieuddannelse i Danmark. Men de kvalificeredes Antal er desværre ikke særlig stort; og derfor vil der gaa mange Aar, før Problemet Danskundervisning er løst i Grønland.

Der er ikke Raad til flere danske Lærere.

— Kunde man ikke sende unge danske Lærere derop i Stedet?

— Der findes jo enkelte danske Lærere ved det højere Skolevæsen i Grønland; men man kan ikke erstatte de grønlandske Kateketer med danske Lærere, dels fordi Sprog-vanskelighederne vil hindre dette, og dels fordi der ogsaa er økonomiske Hensyn at tage. Det grønlandske Kirke- og Skolebudget ligger nemlig i Forvejen paa godt 500.000

Forstander Fuglsang-Damgaard.

DE to øverste grønlandske Skoleautoriteter er i disse Dage ankommet til København, og Formålet med deres Rejse er den Gang mere end et Feriebesøg.

Provst Bugge og Seminarieforstander Fuglsang-Damgaard skal begge under deres Hjemmeophold deltage i Forhandlinger, som menes at ville faa vidtrækkende Betydning for hele den grønlandske Skoleundervisnings Fremtid.

Det erkendes fra mange Sider, at den grønlandske Skole ikke længere opfylder de Krav, som kan stilles til den, og en gennemgribende Omlægning af Undervisningen vil sikkert nu blive nødvendig.

Skoleundervisningen er for teoretisk.

Seminarieforstanderen fra Godthaab, Pastor Fuglsang-Damgaard, betonedede stærkt denne Nødvendighed under en Samtale i Gaar og erklærede overfor os:

— Det grønlandske Skolevæsen maa i sin nuværende Skikkelse betegnes som noget fejlet. Det er efter min Mening i altfor høj Grad en Kopi af det danske Skolevæsen! Man har ikke taget tilstrækkeligt Hensyn til det grønlandske Samfunds særlige Struktur — eller lad mig udtrykke det saaledes: *Skoleundervisningen er for teoretisk og ikke tilstrækkeligt afpasset efter det praktiske Livs Krav.*

Undervisningen bør forenkles!

— De ønsker altsaa en mere praktisk Skoleuddannelse?

— Jeg mener, fortsatte Pastor Fuglsang-Damgaard, at Undervisningen burde forenkles, saa man fik bedre Tid til at koncentrere sig om Hovedfagene: *Grønlandsk, Regning, Dansk og Religion.* Alle de øvrige Fag — Historie, Geografi og Naturhistorie — burde slaas sammen til et enkelt Fag. Det var til-

Forslag for Møndighederne?

— De grønlandske Skoleproblemer vil alle blive optaget til Drøftelse i den kommende Vinter ved Forhandlinger i Grønlands Styrelse, i hvilke Provst Bugge og jeg deltager sammen med Styrelsens Embedsmænd; og ved denne Lejlighed er det min Hensigt at fremsføre Forslaget om en mere praktisk Tilrettelægning af hele den grønlandske Skoleundervisning.

Et andet vigtigt Spørgsmaal kommer ved samme Lejlighed til Behandling, nemlig Spørgsmaalet om eventuel Ansættelse af en grønlandsk Skoleinspektør. Efter min og flere andres Opfattelse bør et saadant Skridt dog helst undgaas, da Oprettelsen af Skoleinspektøremheden nødvendigvis maa betyde en Adskillelse mellem Skole og Kirke, og det vil hverken praktisk eller økonomisk være forsvareligt!

Bort med den danske Kongerække.

— Er der ogsaa Tale om Revision af de grønlandske Skolebøger?

— Udviklingen har medført, at Skolebøgerne nødvendigvis maa undergaa væsentlige Forandringer, da de i altfor høj Grad bygger paa et dansk Grundlag og derfor i altfor ringe Grad tager Hensyn til grønlandske Forhold. Det gælder navnlig Geografi- og Historiebøgerne, af hvilke den sidste er en direkte Danmarkshistorie-Oversættelse — og der er jo ingen Grund til at plage de grønlandske Skolebørn med at lære hele den danske Kongerække eller talrige gamle Sagn, som Børnene alligevel helt mangler Forudsætninger for at kunne forstaa!

Det vilde derimod være meget ønskeligt, hvis de i Stedet for kunde lære noget af deres egen Forhistorie at kende. Ved Efterskolerne er man da ogsaa begyndt at slaas ind paa denne Vej.

Lange Udsigter for det danske Sprog.

— Men hvad saa med Danskundervisningen?

— Den grønlandske Befolkning nærer et brændende Ønske om at faa udvidet Danskundervisning i Skolerne. Men vi staar her overfor den Vanskelighed, at det med de nuværende Lærerkrafter ikke vil være muligt

at efterkomme Befolkningens Ønsker.

Den eneste Udvej vilde være, hvis vi kunde faa flere Grønlændere herved til Seminarieuddannelse i Danmark. Men de kvalificeredes Antal er desværre ikke særlig stort; og derfor vil der gaa mange Aar, før Problemet Danskundervisning er løst i Grønland.

Der er ikke Raad til flere danske Lærere.

— Kunde man ikke sende unge danske Lærere derop i Stedet?

— Der findes jo enkelte danske Lærere ved det højere Skolevæsen i Grønland; men man kan ikke erstatte de grønlandske Kateketer med danske Lærere, dels fordi Sprog-vanskelighederne vil hindre dette, og dels fordi der ogsaa er økonomiske Hensyn at tage. Det grønlandske Kirke- og Skolebudget ligger nemlig i Forvejen paa godt 500,000 Kroner aarligt; og jeg mener ikke, udtalte Pastor Fuglsang-Damgaard, at man kan forsvare at overskride dette Beløb. Det bør samtidig erindres, at Ansættelsen af en dansk Lærer ikke er klarert med hans Gage alene; der hører ogsaa Bolig til. Jeg antager derfor, at en dansk Lærer i Grønland vil koste 6—7000 Kr. om Aaret!

Sværere at lære Dansk end — Fransk!

Hvor meget faar Grønlænderbørnene ud af den Dansk-Undervisning, de nu har i Skolerne?

— Det er naturligvis ikke overvældende meget. Eleverne har færre Dansktimer, end der læres Tysk og Engelsk i vore egne Gymnasier — og naar man tilmed erindrer sig, hvor fjernt det danske og det grønlandske Sprog ligger fra hinanden, vil man kunne forstaa Vanskelighederne. *Det er betydeligt sværere for et Grønlænderbarn at lære Dansk, end det er for en dansk Skoleelev at lære Fransk!*

Alligevel opnaar Eleverne dog gennem de 3—4 ugentlige Dansktimer visse Forudsætninger for senere at kunne gøre sig forstaaelig paa Dansk. I Efterskolerne og paa Seminariet i Godthaab finder der en udvidet Danskundervisning Sted, og her gaar man efterhaanden over til ogsaa at undervise paa Dansk i andre Fag. Jeg kan eksempelvis nævne, udtalte Pastor Fuglsang-Damgaard, at det sidste Hold Kateketer er blevet undervist paa Dansk i Historie og Naturkundskab — uden at Undervisningen synes at have lidt derved.

Udsigterne for en udvidet Danskundervisning i de grønlandske Skoler synes desværre kun ringe, men fra mange Sider vil man med Interesse følge Bestræbelserne for at opnaa en mere tidssvarende Tilrettelægning af hele den grønlandske Skoleundervisning.

GL. MØNT 4. KØBENHAVN K.
TELF. CENTRAL 11,995

Bladet:
Berlingske Tidende.

skriver den

18 FEB. 1932

Grønlænderne og det danske Sprog.

Af Redaktør Kr. Lynge.

Redaktør Kr. Lynge, Godthaab, som for Tiden opholder sig i Danmark, skriver om Grønlændernes Ønske om at lære Dansk, om de Bestræbelser, der gøres for at naa dette Maal, og udtaler sin Glæde over den Maade, hvorpaa Danske og Grønlændere hjælpes ad for at sikre Befolkningens Udvikling.

NAAR man rejser i Grønland og prøver at blive klar over, hvilke Problemer den grønlandske Befolkning sysler med, vil man hurtigt opdage, at Ønsket om at lære Dansk er et af de Spørgsmaal, der optager Grønlænderne mest. Udøverne af det oprindelige grønlandske Erhverv: Sælfangsten, er gennemgaaende ikke særlig opsatte paa at lære Dansk, hvorimod Beboerne ved de Steder, hvor de nye Erhverv: Fiskeri og Faareavl efterhaanden indtager Højsædet, er ivrige efter at lære Dansk. Befolkningen er klar over, at den før eller senere vil komme i nøjere Kontakt med Omverdenen. Denne Verden har tidligere liget saa ganske uden for Grønlænderens snevre Horisont, og det danske Sprog er for ham: ny Kultur og et Kultursprog.

Lige fra Kolonisationens første Dage

for godt 200 Aar siden indtil Aaret 1925 var det danske Sprog saa godt som fuldstændig forsømt i den grønlandske Børneskole. Dansk som Fag kendtes ikke, ja selv Grønlænderne var i Almindelighed tilsyneladende ikke interesserede i at lære Dansk — indtil der kom Fart i Udviklingen for ca. en Snes Aar siden. Før den Tid levede Grønlænderen tilfreds og lykkelig inden for sin stærkt begrænsede Horisont.

I Aarenes Løb har mange Danske i Grønland giftet sig med Grønlænderinder. De fleste af de underordnede danske Tjenestemænd, der var grønlandsk gift, blev gerne i Landet. Mange af dem underordnede sig fuldstændig grønlandske Skikke og Levnis og opdrog Børnene som fuldblods Grønlændere. Det faldt dem ikke ind at lære Konen eller Børnene deres

eget Modersmaal. Saaledes voksede Børnene udelukkende op i grønlandsk Atmosfære.

Det eneste Sted, hvor der i tidligere Tid blev givet Danskundervisning, var Seminariet. Der oplærtes unge Grønlændere, som efter endt Uddannelse sendtes rundt til Bostederne, hvor de virkede som Prædikanter og Skolelærere. Den Danskundervisning, Eleverne fik, var mangelfuld. En stor Del af Danskundervisningen foregik halvvejs paa Grønlandsk, da Grammatikken og Forklaringerne maatte gennemgaaes paa Grønlandsk for overhovedet at bibringe Eleverne Begreb om det Sprog, de skulde lære. De fuldt uddannede Seminarieelever fik lært Dansk saa daarligt, at de paa ingen Maade magtede at lære fra sig.

Naar det gaar saa smaat med at lære Grønlænderne Dansk, skyldes det paa ingen Maade det grønlandske Folks manglende Evne til at lære fremmede Sprog. Nej, det skyldes, at det danske Sprog er et Fag, som man kun beskæftiger sig med i Dansk-Timen; og væsentlig større Resultater vil ikke kunne opnaas, førend man indfører Dansk som Undervisningssprog i visse Fag. Vi ser, at unge Grønlændere lærer Dansk forholdsvis hurtigt, naar de kommer til Danmark og der faar Lejlighed til daglig at beskæftige sig med Sproget. Det er danske Lærere, vi savner i Børnesko-

len — som en Overgangs-Foranstaltning.

Det stadig voksende Ønske om at lære Dansk blev Gang paa Gang fremsat med stadig voksende Kraft. Dette Krav fra Grønlændernes Side blev med al Tydelighed officielt beseglet, da Grønlandskommissionen, bestaaende af baade Danske og Grønlændere, her i København 1920—21 udtalte Ønsket om at faa Dansk indført i Børneskolen. Dette Ønske fra Grønlændernes egne Repræsentanter danner Indledningen til de stedse voksende offentlige Krav, der siden er fremført herom fra grønlandsk Side.

Saadanne Ønsker blev selvfølgelig ikke overhørt. Fra nu af blev Dansk flere Steder indført som frivilligt eller ekstraordinært Fag, og man fik Erfaringer for, hvordan man bedst kunde lære Grønlænderne Dansk. Enkelte Steder indledede interesserede Grønlændere og Danske et Samarbejde ved at oprette Aftenskoler, hvor den grønlandske Ungdom bl. a. kunde faa Lejlighed til at lære Dansk.

Aaret 1923 gav gode Løfter m. Hensyn til Opfyldelse af længe nrede Ønsker. En Rigsdagsdelegat kom fra Danmark og berejste Vestkysten — en historisk Begivenhed, da det var første Gang, Repræsentanter for den danske Rigsdag besøgte Grønland. Besøget gav Anledning til, at Kravet om udvidet og fo-

bedret Danskundervisning rejstes fra endnu større Kredse af det grønlandske Folk. I 1925 blev saa endelig den Lov vedtaget, ifølge hvilken Dansk blev et fast, lovhjemlet Fag i den grønlandske Børneskole. At Danskundervisningen blev lovfæstet, hilstes i alle Kreds af Befolkningen med fuld Tilfredshed.

Det er selvfølgelig en afgørende Vending, at det nu bliver befalet, at alle grønlandske Skolebørn skal undervises i Dansk. Men straks at udføre Loven i Praksis i alle grønlandske Skoler var ugørligt. Der er nemlig en kolossal Forskel mellem de grønlandske Skoler. I Kolonierne har man enten danske eller grønlandske Præster og Lærere, der kan tage sig af Danskundervisningen, medens Udstederne gennemgaaende er forsynet med grønlandske Seminarister. Som vi før har berørt, er det kun smaat bevendt med grønlandske Seminaristers Kundskaber i Dansk; dog kan de saa meget, at de ved Hjælp af nu eksisterende danske Læsebøger for grønlandske Skolebørn kan bibringe Børnene de simpleste danske Sætninger samt lære dem en Del Gloser. Meget mere kan det umuligt blive til, da

Lærerne ikke selv behersker det Sprog, de skal undervise Børnene i. I Bopladsskolerne er al Undervisning i Dansk udelukket. „Skolelærerne“ der har i næsten alle Tilfælde enten kun faaet en kortvarig Uddannelse af Præster eller har kun en mangelfuld Børneskole-Undervisning. Det sliger sig selv, at disse „Lærere“ umuligt kan paatage sig Danskundervisningen. Dertil kommer, at Bopladslærerne i Almindelighed arbejder under meget vanskelige Vilkaar, idet de i Mangel af et selvstændigt Skolerum maa foretage Undervisningen i deres eget lille Hus, hvor øvrige Familienmedlemmer opholder sig og udfører deres daglige Gerning.

Og stadig lyder stedse kraftigere Røster: Vi ønsker forbedret Danskundervisning, vi ønsker, vore Børn lærer Dansk! Der er de Forældre, der ønsker, at al Undervisning i Skolen skal foregaa paa Dansk, men Flertallet kræver blot forbedret Danskundervisning, saaledes at Dansk fra at være Fag bliver Undervisningssprog i visse Fag jævnsides med den grønlandske Sprog. Jeg anser denne Fremgangsmaade for den bedste, da gradvis Omlægning harmonerer bedst med Grøn-

lændernes Naturel og samtidig mer den mindste Fare for Reaktion.

Dansk som Skolesprog i n bør snarest indføres i større skoler, og i en enkelt Koloni man nu forsøgsvis i Gang. Der vil Børnene fra den første de kommer i Skole, gøre sig med det danske Sprog. Naar samtidig findes dansk Laane i Kolonien (hvilken Foranstaltning er under Forberedelse), kan danske Børne- og Ungdomsskoler vil gøre deres til, at grønland ganske naturligt tilegner sig danske Sprog. Fra disse Skoler rekrutteres saa Elever til de for et Par Aar oprettede Efterskoler, som delvis dansksprogede. Herefter kommer Højskolen og Seminariet bør være væsentlig dansk. Saaledes vil den vordende grønlandske Lærer faa Lejlighed til at lære det danske Sprog og vil være i Stand til at lære fra sig. Naar kommer saa vidt, vil det være største Betydning, at de dygtigere ver faar udvidet Adgang til me til Danmark for at supplere Kundskaber i Dansk samtidig

len — som en Overgangs-Foranstaltning.

Det stadig voksende Ønske om at lære Dansk blev Gang paa Gang fremsat med stadig voksende Kraft. Dette Krav fra Grønlandernes Side blev med al Tydelighed officielt beseglet, da Grønlandskommissionen, bestaaende af baade Danske og Grønlandere, her i København 1920—21 udtalte Ønsket om at faa Dansk indført i Børneskolen. Dette Ønske fra Grønlandernes egne Repræsentanter danner Indledningen til de stedse voksende offentlige Krav, der siden er fremført herom fra grønlandsk Side.

Saadanne Ønsker blev selvfølgelig ikke overhørt. Fra nu af blev Dansk flere Steder indført som frivilligt eller ekstraordinært Fag, og man fik Erfaringer for, hvordan man bedst kunde lære Grønlanderne Dansk. Enkelte Steder indledede interesserede Grønlandere og Danske et Samarbejde ved at oprette Aftenskoler, hvor den grønlandske Ungdom bl. a. kunde faa Lejlighed til at lære Dansk.

Aaret 1923 gav gode Løfter m. Hensyn til Opfyldelse af længe nrede Ønsker. En Rigsdagsdelegat kom fra Danmark og berejste hele Vestkysten — en historisk Begivenhed, da det var første Gang, Repræsentanter for den danske Rigsdag besøgte Grønland. Besøget gav Anledning til, at Kravet om udvidet og fo-

bedret Danskundervisning rejstes fra endnu større Kredse af det grønlandske Folk. I 1925 blev saa endelig den Lov vedtaget, ifølge hvilken Dansk blev et fast, lovhjemlet Fag i den grønlandske Børneskole. At Danskundervisningen blev lovfæstet, hilstes i alle Kreds af Befolkningen med fuld Tilfredshed.

Det er selvfølgelig en afgørende Vending, at det nu bliver befalet, at alle grønlandske Skolebørn skal undervises i Dansk. Men straks at udføre Loven i Praxis i alle grønlandske Skoler var ugørligt. Der er nemlig en kolossal Forskel mellem de grønlandske Skoler. I Kolonierne har man enten danske eller grønlandske Præster og Lærere, der kan tage sig af Danskundervisningen, medens Udstedterne gennemgaaende er forsynet med grønlandske Seminarister. Som vi før har berørt, er det kun smaat bevendt med grønlandske Seminaristers Kundskaber i Dansk; dog kan de saa meget, at de ved Hjælp af nu eksisterende danske Læsebøger for grønlandske Skolebørn kan bibringe Børnene de simpleste danske Sætninger samt lære dem en Del Gloser. Meget mere kan det umuligt blive til, da

Lærerne ikke selv behersker det Sprog, de skal undervise Børnene i. I Bopladsskolerne er al Undervisning i Dansk udelukket. „Skolelærerne“ der har i næsten alle Tilfælde enten kun faaet en kortvarig Uddannelse af Præster eller har kun en mangelfuld Børneskole-Undervisning. Det siger sig selv, at disse „Lærere“ umuligt kan paatage sig Danskundervisningen. Dertil kommer, at Bopladslærerne i Almindelighed arbejder under meget vanskelige Vilkaar, idet de i Mangel af et selvstændigt Skolerum maa foretage Undervisningen i deres eget lille Hus, hvor øvrige Familie-medlemmer opholder sig og udfører deres daglige Gerning.

Og stadig lyder stedse kraftigere Røster: Vi ønsker forbedret Danskundervisning, vi ønsker, vore Børn lærer Dansk! Der er de Forældre, der ønsker, at al Undervisning i Skolen skal foregaa paa Dansk, men Flertallet kræver blot forbedret Danskundervisning, saaledes at Dansk fra at være Fag bliver Undervisningssprog i visse Fag jævnsides med den grønlandske Sprog. Jeg anser denne Fremgangsmaade for den bedste, da gradvis Omlægning harmonerer bedst med Grøn-

landernes Naturel og samtidig rummer den mindste Fare for eventuel Reaktion.

Dansk som Skolesprog i nogle Fag bør snarest indføres i større Koloniskoler, og i en enkelt Koloniskole er man nu forsøgsvis i Gang hermed. Der vil Børnene fra den første Dag, de kommer i Skole, gøre sig fortrolig med det danske Sprog. Naar der saa samtidig findes dansk Laanbibliotek i Kolonien (hvilken Foranstaltning nu er under Forberedelse), kan de laane danske Børne- og Ungdomsbøger, som vil gøre deres til, at grønlandske Børn ganske naturligt tilegner sig det danske Sprog. Fra disse Skoler rekrutteres saa Elever til de for et Par Aar siden oprettede Efterskoler, som bør være delvis dansksprogede. Herefter kommer Højskolen og Seminariet, som saa bør være væsentlig dansksprogede. Saaledes vil den vordende grønlandske Lærer faa Lejlighed til at tilegne sig det danske Sprog og vil være bedre i Stand til at lære fra sig. Naar man kommer saa vidt, vil det være af den største Betydning, at de dygtigste Elever faar udvidet Adgang til at komme til Danmark for at supplere deres Kundskaber i Dansk samtidig med, at

de sætter sig nærmere ind i dansk Kultur og Aandsliv.

Nogle grønlandske Forældre i Julianehaab, der ønsker deres Børn undervist udelukkende paa Dansk, har sidste Aar antaget en dansk Lærerinde. Saaledes er der i Julianehaab en lille, udelukkende dansksproget Skole ved Siden af den almindelige Koloniskole. Hvordan Forsøget vil forløbe, er det for tidligt at udtale sig om. Dog tror jeg, at man skal være forsigtig med at foretage altfor indgripende Forandringer paa det sproglige Omraade, uden samtidig at være i nøje Kontakt med Befolkningens Ønsker.

— Vi Grønlandere maa prise os lykkelige, at vort Land hører under Danmark. Tænk, hvordan Forholdet er mellem Indfødte og Kolonister i andre Landes Besiddelser. I Grønland hjælpes Danske og Grønlandere ad for at sikre Befolkningens Udvikling. De fleste Danske i Landet ser ikke alene med Glæde den vaagnende Trang til at lære Dansk, men hvor de kan, hjælper de til. Der er for Øjeblikket kun en forsvindende Del af den grønlandske Befolkning, der virkelig kan forstaa og tale Dansk. De

fleste Grønlandere kan kun ubehjælpsomt forklare sig paa Dansk; men mange Gange har jeg overværet, hvor Danske — selv de, der behersker Grønlandsk — fordrer af Grønlanderne at blive tiltalt paa Dansk, ligesom de selv benytter Dansk over for saadanne Grønlandere. Danske i Grønland gør dette bevidst, for at Grønlanderne skal lære det danske Sprog. — En Grønlander, der har været i Danmark og har tilegnet sig Sproget, glemmer det ikke saa let. For det første bliver han ikke „kun Grønlander, som der tales Grønlandsk til“ — tværtimod; og for det andet har han danske Blade og Bøger, hvorved han kan udvikle sin Færdighed — hvis han da selv er interesseret i det.

Af det, jeg har fortalt, vil man kunne forstaa, at Hr. Forfatter Sölborg har faaet en ganske fejlagtig Opfattelse af Forholdene i Grønland, naar han i sine Artikler i Berlingske Tidende i December f. A. skrev: „....Indenfor disse Familier (Egede, Rosing m. fl.) er den overvejende Part dansktalende,vedvarende Iagttagelser fastslog for mig, at der af de Danske paa Grønland tales kun Grøn-

landsk til en Grønlander. Det er det nuværende Systems højeste Potens.Den oplyste, fordanskede Grønlander er under det nuværende Styre, med dets forældede Opfattelse af Grønlandersindet, blevet Stedbarnet paa Grønland.Jeg traf en ung Grønlander, der vendte hjem efter syv Aars Ophold i Danmark,hans Ængstelse var, naar han kom hjem, at han skulde glemme sit danske Sprog.paa Grønland er man kun Grønlander, som der tales Grønlandsk til.“ — Det er saadanne Udtalelser, der kan lignedes ved en Farveblinds Skildringer af Farver, som for ham er utilgængelige.

Grønlanderne er nu klar over, at det er en Nødvendighed at lære det danske Sprog. Alene med det grønlandske Sprog kommer man ikke langt. Dansk er ikke alene Vejen til europæisk Kultur, men det er ogsaa det Sprog, som bliver fast Bindeled mellem Grønlandere og Danske. Og nærmere Tilknytning mellem Grønland og Danmark er det, Grønlanderne først og sidst ønsker.

p. t. Holte, Januar 1932.

Kr. Lynge.

GL. MØNT 4. KØBENHAVN K.
TELF. CENTRAL 11,995

Bladet:

Børsen

skriver den

21 FEB. 1932

NAVNE og NOTER

Grønlandsk pr. Grammofon

Det er ingen Hemmelighed, at det iøvrigt saa fortræffelige danske Styre paa Grønland ikke har Triumfer at notere med Hensyn til Sprogundervisningen deroppe.

Grønlænderne vil gerne lære Dansk. De har Forstaaelsen af, at i samme Øjeblik, de blev i Stand til at læse dansk, vilde de gennem danske Tidsskrifter og danske Bøger faa Adgang til Oplysning og Underholdning, som de er ganske afskaaret fra, naar de maa nøjes med at læse de faa Skrifter, der findes paa det udviklede grønlandske Tungemaal.

Og Styrelsen er i høj Grad villig til at lade Grønlænderne lære Dansk — men den har ikke Lærere nok. Med den spredte Beboelse paa Grønland skulde der i mange Tilfælde være en Lærer for hver ti Personer, for at gennemføre Undervisningen til Bunds.

Nu kommer imidlertid en praktisk Mand med et Forslag om at bøde paa Manglen ved at undervise Grønlænderne pr. Grammofon, hvor det er muligt i Forbindelse med Radio.

Det er naturligvis en Udvej. Og den er oven i Købet saa nærliggende, at man maa undres over, at Styrelsen ikke forlængst har taget Grammofonen til Hjælp.

Forholdene i Grønland.

Provst Schultz-Lorentzen fortæller om »Disko«s
Rejse.

Provst Schultz-Lorentzen.

Grønlandsskibet »Disko«s Rejse til de vestgrønlandske Kolonier, som afsluttedes i Gaar, har fra regnet det alvorlige Uheld, der ramte Skibet i Unmakfjorden i Begyndelsen af Juli, været begunstiget i alle Henseender, og de mange Passagerer — ialt 60 — har været enige i at betegne Færden som helt igennem vellykket.

Blandt de Mænd, der gæstede vor store Koloni med »Disko«, var ogsaa Sognepræst ved Vor Frelzers Kirke, Provst Schultz-Lorentzen, og under en Samtale med Provsten kort efter Hjemkomsten fortalte han os beredvilligt om sine Indtryk af Land og Befolkning og de Vilkaar, hvorunder Udviklingen er gaaet frem i de senere Aar.

Et Land i stærk Fremgang.

— Grønland er, siger Provsten, et Land i stærk Fremgang. Der foregaar i en betydelig Del af Landet et stort og indbringende Fiskeri af Torsk, Helleflynder og Hellefisk, som skaffer Befolkningen flere Indtægter, end de tidligere har kendt, og disse omsættes bl. a. i bedre Huse, og derigennem forbedres ogsaa Hygiejnen og Levevilkaarene. Det mærkes fra Aar til Aar stærkt især ved Kolonierne og de større Bopladser, men samtidig er endnu en

stor Del af Befolkningen i de nordligste og sydlige Egne henvist til at leve af det gamle grønlandske Erhverv, Sælfangst. Der er derfor en begyndende Klassesdeling socialt og kulturelt hos Grønlænderne. Der er ved Kolonierne en Række blandede Familier med dansk Stamfader, som er dygtige og staar som Ledere for deres Landsmænd.

Grønlænderne ønsker Undervisning paa Dansk.

Et af Hovedspørgsmaalene for Øjeblikket gælder netop disse ledende Familiers Børn, idet Forældrene ønsker at give dem en større Chance, end de selv har haft, og er klare over, at Mulighederne hænger sammen med, at Børnene faar en bedre Uddannelse.

Da nu den grønlandske Befolkning angjort er danskvenlig og ved enhver Lejlighed understreget Ønsket om, at det bestaaende Styresæt og Monopolihandelen bliver ved at gælde, ligger det nær for dem at ønske deres Børn en Undervisning/ikke blot i Dansk, hvad allerede Loven bestemmer, men ogsaa en Undervisning paa Dansk. To indfødte Præster har saaledes allerede sendt deres Sønner paa Skole i Danmark for dér at opnaa en Eksamen, som kan give dem Mulighed for at komme ind i Styrelsens Tjeneste med samme Rettigheder som Danske.

En tiltalende Udvikling.

Hele denne Udvikling er jo meget tiltalende for os Danske, og det vilde være rart, om den i nogen Maade kunde imødekommes, men det har den Vanskelighed, at det kun her drejer sig om en talmæssig lille Del af Befolkningen og om en Særgruppe indenfor Bopladsen eller Kolonien. En delt Skole, henholdsvis dansk eller grønlandsk, vil yderligere forstærke den sociale Forskel og vil udsondre et mindre Antal Mennesker fra den national-grønlandske Udvikling. Her er altsaa et Spørgsmaal, som maa løses varsomt og held

under Forældrenes Ansvar og paa deres eget Initiativ.

Det grønlandske Fiskeri for Grønlænderne selv.

Iøvrigt er Grønlænderne optagne af Ønsket om at beholde Fiskeriet indenskærs for sig selv. Der er i Sommer en stor Mængde fremmede Fiskere i de grønlandske Farvande, og fra Danmark er mange Færinger mødt frem med deres Fartøjer. I Rigsdagsdelegationen i Aar deltog forøvrigt den færøiske Folketingsmand Samuelson, som fik Lejlighed til at drøfte Spørgsmaalet om en eventuel ny Havn for Færinger med de grønlandske Ordførere, og de synes at have mødtes i velvillig Forstaaelse.

Den kirkelige Udvikling.

— Er der sket Ændringer for den grønlandske Kirkesags Vedkommende?

— Paa det kirkelige Omraade fortsættes Udviklingen ganske jævnt. I Forstaaelse med Grønlænderne selv er der blevet ansat et voksende Antal danske Præster deroppe. Grønlænderne er et i høj Grad kirkesagende Folk. Den stærke kirkelige Bevægelse fra 1907

eksisterer endnu til en vis Grad paa de fleste Steder, men har mistet noget af sin oprindelige Slagkraft.

Der er i de senere Aar bygget mange nye tiltalende Kirkebygninger, og Befolkningen har selv meget stor Interesse for at gøre deres Udsmykning saa rig som mulig.

De i 1927 og 1928 paabegyndte Efterskoler er i fuld Gang, og der ønskes nu flere oprettet.

— Var selve Rejsen behagelig?

— Turen med »Disko« har været ualmindelig god, vi har haft det fineste og varmeste Vejr helt oppe ved den nordligste Koloni Upernevik, der ligger paa 73 Grader.

Da Katastrofen truede.

— Sammenstødet med Isbjerget?

— Ja, det var jo en ubehagelig Oplevelse i Umanakfjorden. Isbjerget var af kolossale Dimensioner, og Uhyggen øgedes ved, at Sammenstødet fandt Sted midt om Natten. Jeg laa og læste i min Køje, men kom i en Fart op paa Dækket, men saa stort var Isfjældet, at man ikke straks kunde se dets Udstrekning, det flød i ét med den tætte Taage. Bagefter var vi alle klare over, at vi ved et Under havde undgået en Katastrofe. Den forsigtige Fart bidrog sit til at afværge Faren.

— Kan der nævnes andre Oplevelser fra Turen?

— Vi var inde i Julianehaabfjorden ved de gamle Nordbo-Bopladser og stiftede Bekendtskab med den grønlandske Faareavl. Det var interessant at se Udviklingen og Grønlændernes begyndende Forvandling til en Art Landmænd. Der arbejdes under meget trange Kaar, idet der kun er den nødtørftigste Græsning til Faarene, Gederne og de enkelte Køer.

Grønland øst og vest er dansk.

— Kunde De gennem Radioen følge Begivenhedernes Udvikling i Østgrønlandsspørgsmaalet.

— Vi blev under hele Rejsen holdt godt underrettet og havde direkte Forbindelse med Lauge Koch paa »Godthaab«. Naturligvis var vi alle stærkt optaget af Sagen, der blev drøftet fra alle Sider, men der var kun een Mening om den, nemlig, at Grønland hører sammen øst og vest til en Enhed, som er dansk.

Grønlænderne vil tale Dansk

Stigende Krav om Danskundervisning i de grønlandske Skoler.

Stor økonomisk Fremgang. — Torskefiskeriet er Grønlands store Fremtidsmulighed

Politikens udsendte Medarbejder fortæller om Rigsdagsdelegationens Rundrejse i Grønland.

(Fra vor udsendte Medarbejder).

Om Bord paa MS. „Disko“, Onsdag. „Disko“ med Rigsdagsdelegationen har i Dag passeret Shetlandsøerne. Vejret er roligt, og vi regner med at naa København Lørdag Formiddag ved 10-Tiden. Bortset fra den uhyggelige Umanak-Nat er hele Rejsen forløbet glimrende. Vejret var kun taaget i Is-Regionerne.

„Disko“ anløb samtlige grønlandske Kolonier, og overalt, selv hvor vi paa Grund af Forholdene naaede ind Kl. 3 om Morgenen til et kort Besøg, forhandlede der med de lokale Kommuneraad samt med Sydgrønlands og Nordgrønlands Landsraad i Godthaab og Godhavn.

[Særlig Skolespørgsmaalet har staaet i Forgrunden, og under Forhandlingerne herom har Grønlændernes Trang til Danskundervisning givet sig meget kraftige Udtryk. Delegationen har overalt paahørt de fremsatte Ønsker med Interesse, selvfølgelig dog uden at kunne give bindende positive Løfter.]

Mægtig Fremgang i de sidste 8 Aar.

I alle Kolonier sporedes en mægtig Fremgang i de forløbne 8 Aar, og Hovedsagen hertil maa sikkert søges i det nye Torskefiskeri, hvis Omraade Aar for Aar udstrækkes længere mod Nord, paa der endogsaa nu fanges Torsk helt op til Upernivik.

Delegationen aflagde endvidere pr. Motorbaad en Række uanmeldte Besøg i Udstøder og Bopladser. Nogle gjorde et særdeles hyggeligt Indtryk, medens andre saa temmelig miserable ud. I Hovedsagen turde det kunne fastslaaes, at disse isolerede Pladser ikke har holdt Trit med Udviklingen i selve Kolonierne.

Interview med Pastor Povlsen.

Pastor Povlsen udtaler over for mig sin overordentlige Tilfredshed med at konstatere den rivende Udvikling baade materielt og kulturelt, som er sket de sidste otte Aar her i Sydgrønland. [Befolkningens Krav om at lære Dansk maa utvivlsomt tages under den alvorligste Overvejelse, thi i Julianehaab kræver man ikke blot Undervisning i, men paa Dansk og Statstilskud til en dansk Privatskole.]

Fremgangen konstaterede vi allertydeligst i Narssak, hvor Landbrugsforsøgene sættes ind. Det var i 1923 den usleste Plads, vi besøgte, men den svulmer nu af Velstand, og nye fine Træhuse har afløst de elendige Hytter. Men Narssak er kun et Eksempel af mange.

Delegationen har under Besøget haft en Række Sammenkomster under enkle og hjertelige Former om Bord og i Land. Fra alle Sider ytrer man uforbeholden Beundring for de ledende Grønlænderes Intelligens og smidige Forhandlingsevne.

Som Passagerer om Bord paa „Disko“ til København medfølger Kolonibestyrer Lembcke Otto, Upernivik, paa et fjorten Dages Besøg, den grønlandske Pastor

Rossing med Hustru, ogsaa paa et ganske kort Ophold, „Aduagagdliutit“s Redaktør Kristoffer Lynge, der har fungeret som Delegationens Tolk og nu har et Aars Orlov, og Bestyreren af den magnetiske Station i Godhavn, Magister Olsens Frue og Børn; Olsen selv maatte afbryde sin Orlovsrejse i Julianehaab for der at slutte sig til Knud Rasmussens Østgrønlandsekspedition.

Dr. Longstaff og Datter, som havde fjorten Dages Ophold hos Magister Porsild i Godhavn, har ogsaa lagt Hjemrejsen til England over København, og to af Hobbs unge Assistenten, Desmorat og Carlsson, medfølger fra Upernivik.

R. V. Jørgensen.

GL. MØNT 4. KØBENHAVN K.
TELF. CENTRAL 11,995

Bladet: **Kristeligt L.**

skriver den 30 MARS 1931

Dansk-Undervis- ningen paa Grønland.

Direktor Daugaard-Jensen om Indførelse af Linguaphone- Metoden.

Som meddelt i vort Lørdagsnummer rejste fhv. Kirkeminister, Folketingsmand Povlsen under Drøftelsen om »Dansk-undervisningen paa Grønland« Fredag Aften i »Det ny Grønland« Spørgsmaalet om en Anvendelse af Linguaphone-Metoden ved Undervisningen. Et saadant Forslag — Anvendelse af Grammofoner med paa Dansk indtalte Plader til Brug for Kateketundervisningen ved Udstederne — viser sig nu at skyldes en Tanke, der ingenlunde er Grønlands Styrelse, ej heller de ledende Skolemænd paa Grønland fremmed.

Seminarieforstander Bugge udtaler saaledes, at Tanken har været drøftet mellem ham og Direktør Daugaard-Jensen, idet dens Realisation ikke alene vilde betyde en Lettelse for de ved Godthaab Seminarium uddannede Kateketer, for hvilke Vedligeholdelsen af det lærte Dansk kan være vanskelig nok paa fjerne Udposter, hvor der ingen er at tale Sproget med, men ogsaa vilde være af Betydning for en hurtig Udbredelse af det danske Sprog (det, som Grønlænderne jo nu saa stærkt og vedholdende kræver at faa lært). Naar man derfor kan raade over et saa ypperligt teknisk Hjælpemiddel som en Grammofon med en Serie efter et godt pædagogisk System indtalte Undervisningsplader er, bør man sikkert gribe til.

Vi har benyttet Lejligheden til at forelægge Direktør Daugaard-Jensen de om Sagen faldne Udtalelser, og Direktøren bemærkede dertil:

— Det er en Ting, som har været nævnt, men endnu er dog det hele paa et rent forberedende Stadium. Dog, selvfølgelig, vi skal have det nøje undersøgt og gennemdrøftet. Spørgsmaalet har været fremme lejlighedsvis under mine Samtaler med Seminarieforstander Bugge, og oprindelig tror jeg forøvrigt, det var Generalauditør Pürschel, der bragte Idéen. Nogen Afgørelse om Indførelse af Systemet er der dog ikke truffet.

Saa vidt Direktør Daugaard-Jensen. Den Omstændighed, at Direktøren ikke principielt stiller sig afvisende overfor Tanken, og at den har fundet Tilslutning i saa forskelligt indstillede Kredse som de nævnte, turde varsle godt for dens Realisation til Gavn for en hurtig Opfyldelse af Grønlændernes Ønske om at lære Dansk.

GL. MØNT 4. KØBENHAVN K.
TELF. CENTRAL 11,995

Bladet:

Berlingske Tidende

skriver den 28. MRS. 1931

Det danske Sprog i Grønlands Skoler.

Foreningen „Det nye Grønland“ holdt i Aftes i Wivels Selskabslokaler en Sammenkomst, hvor det Emne, man drøftede, gjaldt det danske Sprogs Stilling i de grønlandske Skoler. Formanden, Inspektør Bendixen, gav til Indledning nogle orienterende Oplysninger om Befolkningsforholdene deroppe og om de ganske særlige Vilkaar, hvorunder Undervisningen blev drevet, og derpaa blev der holdt to Foredrag, først af Seminarlektor Bugge fra Godthaab og af Forstander Gam, der har forestaaet Uddannelsen af Lærere til de grønlandske Efterskoler, om Danskundervisningen. Foredrag, der var en ren og skær Gen- tagelse af dem, de samme to Herrer nylig holdt i Det grønlandske Selskab for kort Tid siden.

GL. MØNT 4 KØBENHAVN K.
TELF. CENTRAL 11,995

Bladet:

Kristeligt Dagblad

skriver den 28 MRTS 1931

Danskundervisningen paa Grønland.

Skal der undervises efter Linguaphone-Metoden?

»Det ny Grønland« sluttede i Aftes denne Sæson med et Møde om Danskundervisningen paa Grønland, til hvilket man havde Seminarieforstander fra Godthaab, Aage Bugge, og Efterskoleforstander fra Egedesminde, M. Gam, til Indledere.

Forstander Bugge gjorde indgaaende Rede for Skolespørgsmaalets Udvikling paa Grønland og understregede sluttelig stærkt Nødvendigheden af, at Danmark fuldtud imødekom de Krav, der nu fra grønlandsk Side saa stærkt fremsættes som Adgang til at lære Dansk. Dette Krav maatte først ske Fyldest i Ungdomsskolen; derefter kunde der paany være Grund til at tage Spørgsmaalet op til fornyet Behandling for Børneskolernes Vedkommende.

Forstander Gam gjorde Rede for Organisation af den grønlandske Ungdomsskole, hvis Efterskole nærmest maatte jævnføres med en Slags Mellemsskole for et meget uensartet sammensat Elevmateriale. Udviklingen — mente Forstanderen — maatte gaa i Retning af yderligere Danskundervisning, og Forsøg, der i saa Henseende var gjort med Undervisning ikke blot i Dansk, men paa Dansk samt en Slags Enquête, der i denne Sammenhæng var foranstaltet, havde vist, at Grønlænderne nu stærkere end nogensinde ønsker at lære Dansk, saa de kan hruge det, baade for at læse det og for at tale det. Grønlænderne vil nu vide, om vi vil give dem Værktøjet, der for dem aabner til Verden, det danske Sprog.

Denne Sag maa ikke for os »visne i gustent Overlæg«. For deres egen Skyld maa vi lære dem Dansk og derved naa frem mod Monopolbaandets Løsning, lempeligt, men ikke langsomt.

Foreningens Formand, Inspektør Bendixen, takkede Foredragsholderne og gav derefter Ordet frit. Der udspandt sig en overordentlig livlig og interessant Diskussion, i hvilken bl. a. fhv. Kirkeminister Poulsen, Professor Knud Berlin og Kommandørkaptajn Godtfred Hansen deltog. Folketingsmand Poulsen foreslog bl. a., at de uddannede Kateketer til deres Lærepladser skulde medbringe Gramofoner med Plader indtalte af Forstander Bugge, saa de kunde have disse baade til egen Vedligeholdelse af Sproget og til at benytte ved Undervisningen i Børneskolen. Kommandørkaptajn Godtfred Hansen fremhævede Betydningen af, at der blandt de ledende Embedsmænd paa Grønland nu var Mænd med saa frisk et Initiativ, som Aftenens to Foredragsholdere. Det var hidtil ikke set i Grønlands Styrelses Historie. Han slog stærkt til Lyd for, at der blev givet Danske, omend i begrænset Omfang, Adgang til at rejse til Grønland for at skabe Erhvervsmuligheder, saa Grønlænderne, naar de havde faaet lært Dansk, ogsaa havde Erhvervsmuligheder.

Først ved 11½-Tiden kunde de to Indledere faa Ordet til afsluttende Bemærkninger. For Foreningen blev det et festligt Punktum paa Sæsonen.

GL. MØNT 4. KØBENHAVN K.
TELF. CENTRAL 11,995

Bladet:

Vejle Amts Folkeblad

skriver den

10. MRS. 1931

Det moderne Grønland slutter sig til Danmark.

Tiden er nu inde til at foretage
et Fremstød for det danske Sprog.

**Seminarietorstander Bugge, Godthaab, fortæller under
sit Ophold i Vejle om Grønlænderen af i Dag.**

Forstander Bugge fra Godthaabs Seminarium er en Mand, der som faa er hjemme i indre grønlandske Forhold. Han er født deroppe og har levet sig sammen med den hvide Ø's Befolkning i Fest og Hverdag. For Tiden er han paa en Foredragstourné herhjemme. I nogen Tid har han opholdt sig paa Askov Højskole, hvorfra han nu rejser tilbage til den grønlandske Ungdom med nye Impulser. I Gaar kom han til Vejle. Paa et Møde i Aftes, sammenkaldt af Grønlandske Kirkesag, fortalte Forstanderen om den aandelige Bevægelse i det grønlandske Folk. Inden Mødet havde vi Lejlighed til at hilse paa Forstanderen i Dyrslæge Lauritsens Hjem, hvor han var Gæst, og Forstanderen gav i Samtalens Løb en interessant Skildring af Skolearbejdet i det høje Nord.

Grønlændernes Seminarium.

— Oprindelig begyndte jeg min Virksomhed som Præst i Godthaab, fortalte Hr. Bugge. — Men Præstens og Skolelærerens Arbejde falder ret nøje sammen paa disse Kanter. Derfor kom det, at jeg for nogle Aar siden blev ansat som Forstander paa Seminariet i Godthaab.

Dette Seminarium er rejst allerede i 1845, og det havde i den første Tid Plads til 12 Elever. Efter en Udvidelse omkring 1907 har vi nu Plads til 40 Elever, der faar en Uddannelse gennem to 3-aarige Klasser. Og dette Arbejde er nu inde i et glædeligt Spor. De unge Mennesker, der uddannes, er alle Grønlændere.

— Er Grønlænderen en taknemlig Elev?

— Som Regel. Paa Grund af Børneskolens uhyre Forskelligartethed er det unge Mennesker paa vidt forskellige Udviklingstrin, der kommer til vor Skole. Men de arbejder godt, de fleste af dem.

Kvinden er Nr. 2.

Ejendommelig er den Forskel, der er paa Mænds og Kvinders Forhold. En tusindaarig Tilside-

at Grønlænderne ønsker en stærkere norsk Invasion. Opmærksomheden er i langt stærkere Grad vendt mod Færingerne. De kan stole paa, at man i Grønland følger Forhandlingerne om de færøske Særkrav spændt. Og der er i ledende Kredse deroppe nogen Ængstelse for, at der skal gives Færingerne for store Indrømmelser. Man kan finde sig i, at Færingerne gaar en Smule længere ind paa de grønlandske Fangstfelter, men man giver dem ikke Lov til at gaa ind i Fjordene. Grønlænderne indser, at de i nogen Grad staar tilbage i en Konkurrence om Fangstmulighederne, og vi kan derfor nu saa stærkt som aldrig før lægge Pres paa det danske Oplysningsarbejde, gradvis og fornuftigt, naturligtvis.

Radioavis i Godthaab.

Samtalen ledes hen paa Godthaab-Kolonien. Der er for Tiden ca. 20 Danske i Kolonien, oplyser Forstanderen. De danner en Stat i Staten, omend Forholdet til Grønlænderne ikke har Præg af Isolation.

— Men der er ikke længere den Følelse af Ensomhed, som Kolonien kendte i min første Ungdom. Dengang gik der halve Aar imellem vore Forbindelse med Danmark. Nu har vi Radioen, og den er os en daglig Trøst. Hver Aften faar vi vor Radioavis, og den bliver oversat paa Grønlandsk og opslaaet paa Torvet næste Dags Morgen. Men det, der fanger Grønlændernes Interesse for Radioen er Fangstmeldingerne fra andre Egne af Landet. Nyhederne fra Danmark kommer først i anden Række.

Paa Sygehuset med hele Familien.

— Gør Hygiejnen store Fremskridt.

— Den følger Side om Side med Oplysningen, og det skal siges til Grønlændernes Ros, at de i voksende Grad retter sig efter Hygiejnens Bud. Det er langt lettere for vore Læger at arbejde nu end før. For faa Aar siden satte Grønlænderen sig med Hænder og Fødder imod at blive indlagt paa Sygehuset, og skulde han endelig indlægges, vilde han partout have Konen og Børnene med. Nu gaar det mere jævnt. For Tiden opføres et nyt, stort Sygehus i Godt-

vet sig sammen med den hvide Ø's Befolkning i Fest og Hverdag. For Tiden er han paa en Foredragstourné herhjemme. I nogen Tid har han opholdt sig paa Askov Højskole, hvorfra han nu rejser tilbage til den grønlandske Ungdom med nye Impulser. I Gaar kom han til Vejle. Paa et Møde i Aftes, sammenkaldt af Grønlandske Kirkesag, fortalte Forstanderen om den aandelige Bevægelse i det grønlandske Folk. Inden Mødet havde vi Lejlighed til at hilse paa Forstanderen i Dyrslæge Lauritsens Hjem, hvor han var Gæst, og Forstanderen gav i Samtalens Løb en interessant Skildring af Skolearbejdet i det høje Nord.

Grønlandernes Seminarium.

— Oprindelig begyndte jeg min Virksomhed som Præst i Godthaab, fortalte Hr. Bugge. — Men Præstens og Skolelærers Arbejde falder ret nøje sammen paa disse Kanter. Derfor kom det, at jeg for nogle Aar siden blev ansat som Forstander paa Seminariet i Godthaab.

Dette Seminarium er rejst allerede i 1845, og det havde i den første Tid Plads til 12 Elever. Efter en Udvidelse omkring 1907 har vi nu Plads til 40 Elever, der faar en Uddannelse gennem to 3-aarige Klasser. Og dette Arbejde er nu inde i et glædeligt Spor. De unge Mennesker, der uddannes, er alle Grønlændere.

— Er Grønlænderen en taknemlig Elev?

— Som Regel. Paa Grund af Børneskolens uhyre Forskelligartethed er det unge Mennesker paa vidt forskellige Udviklingstrin, der kommer til vor Skole. Men de arbejder godt, de fleste af dem.

Kvinden er Nr. 2.

Ejendommelig er den Forskel, der er paa Mænds og Kvinders Forhold. En tusindaarig Tilside-sættelse gør, at Kvinden endnu staar langt tilbage for Manden paa snart sagt alle Omraader. Hun staar pænt bagved, naar Manden drikker Kaffe med de Danske. Jeg husker et Tilfælde fra et Besøg i en Koloni. Min Ledsager — en dansk Dame — og jeg blev modtaget med aabne Arme, men der blev kun hudt én Kop Te, — og den fik jeg, medens min Ledsagerske maatte se til.

Saaledes ser man paa Kvinden som den underordnede i alle Livets Forhold. Og det hæmmer ganske naturligt hendes Udvikling. Problemet den grønlandske Kvindesag rejser sig med voksende Styrke.

Men det retter sig vel efterhaanden. I det hele taget er Grønland af i Dag

et Land i Overgang.

Vi mærker det i Skolearbejdet, i Folkets religiøse Indstilling, i Hygiejne-Spørgsmaalet, m. H. t. Sproget, kort sagt paa alle Omraader. Naade vi f. Eks. til at faa en kvindelig Ungdomsskole, som vi har flere mandlige, vilde vi være naaet et stort Skridt fremad.

— De nævnede Sproget — har den moderne Grønlænder Sans for det danske Sprog?

— Ja, det har han, og det præger vort Skolearbejde. Jeg kan godt sige, at der hos Grønlænderne er en Trang til at lære mere Dansk. Om det betyder, at Grønlænderen bliver sig mere bevidst som Dansk, tør jeg ikke svare paa. Men han forstaar, at Landet ikke kan undvære et Kultursprog, og da tyer han til det danske. Fra dansk Side bør man sikkert erkende dette. Jeg tror, som det er skrevet, at

det psykologiske Øjeblik

nu er inde for et dansk Sprogfremstød i Vestgrønland.

— Det vil glæde Nordmændene

— Nordmændene er nu mindre interesserede i Vestgrønland end for nogle Aar tilbage, og jeg tror ikke,

de færreste Særkrav spændt. Og der er i ledende Kredse deroppe nogen Ængstelse for, at der skal gives Færingerne for store Indrømmelser. Man kan finde sig i, at Færingerne gaar en Smule længere ind paa de grønlandske Fangstfelter, men man giver dem ikke Lov til at gaa ind i Fjordene. Grønlænderne indser, at de i nogen Grad staar tilbage i en Konkurrence om Fangstmulighederne, og vi kan derfor nu saa stærkt som aldrig før lægge Pres paa det danske Oplysningsarbejde, gradvis og fornuftigt, naturligvis.

Radioavis i Godthaab.

Samtalen ledes hen paa Godthaab-Kolonien. Der er for Tiden ca. 20 Danske i Kolonien, oplyser Forstanderen. De danner en Stat i Staten, omend Forholdet til Grønlænderne ikke har Præg af Isolation.

— Men der er ikke længere den Følelse af Ensomhed, som Kolonien kendte i min første Ungdom. Dengang gik der halve Aar imellem vore Forbindelse med Danmark. Nu har vi Radioen, og den er os en daglig Trøst. Hver Aften faar vi vor Radioavis, og den bliver oversat paa Grønlandsk og opslaaet paa Torvet næste Dags Morgen. Men det, der fanger Grønlændernes Interesse for Radioen er Fangstmeldingerne fra andre Egne af Landet. Nyhederne fra Danmark kommer først i anden Række.

Paa Sygehuset med hele Familien.

— Gør Hygiejnen store Fremskridt.

— Den følger Side om Side med Oplysningen, og det skal siges til Grønlændernes Ros, at de i voksende Grad retter sig efter Hygiejnens Bud. Det er langt lettere for vore Læger at arbejde nu end før. For faa Aar siden satte Grønlænderen sig med Hænder og Fødder imod at blive indlagt paa Sygehuset, og skulde han endelig indlægges, vilde han partout have Konen og Børnene med. Nu gaar det mere jævnt. For Tiden opføres et nyt, stort Sygehus i Godthaab.

— Kan Grønlænderne bevare sit Særpræg i denne Overgangstid?

— Det kan være vanskeligt at paapege det grønlandske Særpræg, vanskeligt i det hele taget at hitte Rede i dansk og grønlandsk. Man har kaldt Grønlænderne et nøjsomt Folk. Og jeg skal indrømme, at Eskimoen kan være ubegribelig nøjsom. Men han kan paa den anden Side — naar Forholdene tillader det — være en uforbederlig Solderist. Dog — ogsaa paa dette Punkt udjævnes Gradsforskellen. Grønlænderen begynder at fatte Pengenes Værdi. Nu begynder han at kunne spare. Det har han aldrig kunnet før.

„Eskimo“ var noget Misk-Mask.

— Har De set „Eskimo“?

— Grønlandsfilmen —, ja, jeg saa den med meget blandede Følelser. Naturbillederne og Sangen deroppe fra glædede mig, men som et Billede paa Eskimokultur var Filmen noget Misk-Mask. Det var en Blanding af Alaska, Kap York og Grønland for et Par Tusinde Aar siden. Og det er Synd at fremstille Landet paa den Maade. Billederne fra Lampeslukningsfesten var nærmest fantastiske, og mange Scener virkede fuldstændig desorienterende. Jeg vilde ønske, at der engang under sagkyndig Bistand kunde optages en Film, som virkelig viste vort dejlige Grønland i sande Billeder. Det blev en dejlig Film, kan

E. J.

GL. MØNT 4. KØBENHAVN K.
TELF. CENTRAL 11,995

Bladet:

Morgenbladet

skriver den 18. MRS. 1931

Grønlænderinders Uddannelse

Hvad de lærer, og hvad der er
naaet

Komitéen for Grønlænderinders Uddannelse giver følgende Oversigt over Arbejdet i det forløbne Regnskabsaar.

Komitéens to første Elever, Nanna Hoegh fra Julianehaab og Karoline Lyng fra Sukkertoppen, er efter endt Uddannelse i Husgerning, Barnepleje og Dansk rejst tilbage til Grønland efter 2 Aars Ophold hernede.

I Foraaret 1930 modtog Komitéen atter 2 Elever, Hansine Oirik fra Godhavn og Arnak Olsen fra Upernivik, begge Elever fra Egedesminde Efterskole. De har siden været anbragt i to sønderjyske Præstegaarde, hvor de oplæres i Dansk og Husgerning i det første Aar, hvorefter de afslutter deres Ophold hernede med et 1-aarigt Kursus i Barnepleje.

Komitéen fører i særlige Tilfælde Tilsyn med unge Grønlænderinder, hvis Uddannelse bekostes af private Familier. I Tilknytning hertil har vi i Aar haft den Glæde at skaffe Vilhelmine Dorph fra Julianehaab — hvis Ophold her i Danmark er bekostet af Læge Heymann, Hvalsø, tidligere Julianehaab, — forskellige Kursus, henholdsvis i Maskinstrikning og Garnfarvning samt Garvning af forskellige Skind.

I dette Foraar venter Komitéen atter en Elev, Juliane Jeremiasen fra Christianshaab, som for Tiden forberedes til Danmarksrejse hos Fru Læge Saxtorph, Jakobshavn.

Foreningens Regnskab fra 1930—31 er fremlagt til Eftersyn i Kvindelig Læseforenings Garderobe, Gl. Mønt 1, fra 14. Marts til 1. April, det balancerer med 4628 Kr. 49 Øre.

skriver den 2 MRS 1931

Grønlænderne vil lære Dansk.

Provst Fr. Balle, der i 25 Aar var Præst paa Grønland, fortæller om Skolens Virke og Skolens Kaar deroppe.

Hvad naaede vi indtil nu?

Fra forskelligt Hold er der i den senere Tid bebrejdet de Kredse, der har staaet forrest i Arbejdet paa og om Grønland, at Landets Indfødte ikke — trods to Aarhundreder dansk Tilhørighed — har lært det danske Sprog og faaet Kendskab til Danmarks Kultur. De, der anker, og samtidig peger paa Veje til at raade Bod paa Forsømmelsen, faar Vind i Sejlene ved en Række Ønsker, der med tiltagende Styrke kommer til os fra de Indfødtes Side.

For at faa muligt aabent Lys over Problemet, har vi henvendt os til Provst Fr. Balle, der i noget nær en Menneskealder har virket som Præst deroppe og i ikke mindre end 16 Aar som Forstander ved Seminariet i Godthaab.

Provst Balle taler om Sagerne med hele den selvfølgelige Myndighed, Sikkerhed og Klarhed, som det grundige Kendskab giver. Det mærker man hurtigt: han véd noget om Tingene. Hans Ord er ikke en hurtigt fattet og løst underbygget Mening — Erfaringen ligger bag dem.

— Man maa jo ikke glemme — siger Provsten straks —, at der er en afgørende Forskel mellem en Koloni som Grønland og saa andre, fra hvilke der er jævnlig Forbindelse mellem Bopladserne og den øvrige Verden. Man maa gøre sig klart, at der ialt kun er Tale om 14—15,000 Mennesker spredt over 170 Bopladser, hvorefter ca. 50 har mellem 50—100 Indbyggere, ca. 70 mindre end 50 Indbyggere hver, og kun Resten

er noget større.

— Hvor mange Skolebørn bliver der saa Tale om?

— Ialt vel omkring 3000, og i enkelte af de smaa Bygder kan Antallet være helt nede paa en 5—6 Stykker. Skulde man holde seminarieuddannede danske Lærere ret mange Steder for slig Børneflokk, kunde det jo nemt blive en noget kostbar Koloni.

— Vil De kort skitsere Indretningen af Grønlands Skolevæsen, Provst Balle?

— Siden 1928 er der i Egedesminde og Julianehaab Efterskoler, ved hvilke de Grønlændere, der skal træde ind i Arbejdet ved Handel og Administration eller ved Lærer- og Kateketgerning, faar en foreløbig Uddannelse, der varer to Aar. — Saa kommer de til Godthaab og her gaar Handelens og Administrationens Mænd to Aar paa den med Seminariet kombinerede Højskole, saaledes at deres Uddannelse er fire Aar i alt, medens Lærer- og Kateketaspiranter er fire Aar paa Seminariet og altsaa i alt faar 6 Aars Uddannelse.

Undervisningen af de skolesøgende Børn varetages paa de større Pladser af seminarieuddannede Lærere, paa de mellemstore af kateketuddannede og paa de smaa Bygder af en fremmelig Fanger. Derved bliver jo Undervisningen noget uensartet.

— Hvor meget af Undervisningen paa Godthaab Seminarium foregaar paa Dansk?

— Kun selve Danskundervisningen

En Undervisning paa Dansk i alle Fag kender man kun i Egedesminde.

— Var der ikke Grund til at skifte Signaler paa det Punkt?

— Jo — det er netop nu det psykologiske Øjeblik. Nu har Grønlænderne indset, at de har Brug for det Danske, det er begyndt at interessere dem, og det er ganske naturligt, at de, som de Praktikere de er, nu ytrer Ønsket om at lære Sproget. Jeg vil dog mene, at Religionsundervisningen bør undtages — den bør vedvarende meddeles paa Modersmaalet.

— Hvad lærer Børnene i en grønlandsk Skole?

— Det er slet ikke saa lidt: Læsning, Skønskrivning, Retskrivning, Regning, Bibelhistorie, Lærebog, Historie, Geografi og Naturhistorie og — efterhaanden — ikke helt faa Steder Dansk, enkelte Steder er der ogsaa Fag som Sang og Gymnastik.

— Kunde De tænke Dem, at man gik over til ren dansk Undervisning?

— Paa Religion nær — ja. Især nu, da det er Grønlændernes Ønske at lære Dansk. Men man maatte vel gaa gradvis frem, begynde med nogle Fag ... Regning, Geografi ... det kunde altsaa gøres paa de større Bopladser — paa de smaa? — ja, der maatte vel saa Forældrene bringes til at indse, at det var en Fordel for Børnene at komme ind til Skolen ved en større Boplads.

— Har Grønlænderne Anlæg for at lære?

— I Intelligens staar de ikke tilbage for andre Folkeslag. De har lidt svært ved at regne ... jo — men iverdigt ...

— Skal vi aabne Grønland?

— Slette Monopolet? Ja, hvem tør det? En socialdemokratisk Regering gør det ikke! Maa ske en radikal ... men

forøvrigt: da jeg forlod Grønland, var der blandt Befolkningen en stærk Uvilje mod en Aabning. Det maa jo i denne Forbindelse huskes, at Danmarks Koloniseringsarbejde paa Grønland alle Dage havde stærkt filantropisk Isæt, mindre merkantilt. Grønlænderne har lige op til nu svævet i lykkelig Uvidenhed om mange Ting, der volder os megen Ulykke ... den rolige Vækst, der har været dem undt, har sikkert været til Gavn.

— Hvad er der naaet for dem — civilisatorisk — indtil nu?

— Vi kan jo da fastslaa, at alle Grønlændere, trods de Mangler, der vel er ved Skolevæsenet deroppe, kan læse og skrive og tildels regne. Jeg synes, at det er et godt Resultat med et Folk, der for 200 Aar siden levede af Jagt og Fiskeri. Sammenligner vi med europæiske Folk, som Russerne og Spanierne, er det ganske anbenlyst, at der virkelig er naaet meget ... og sammenligner vi med andre Jæger- og Nomadestammer ...

— Men nu vokser Længslen efter Kulturen?

— Ja, det gør den — de vil jo ogsaa nok have deres Aviser. — Vi kan i nogen Udstrækning give dem det paa Grønlandsk, men Maalet skal jo være, at vi kan give dem det paa Dansk — og dertil maa de jo først alle kunne Dansk.

De maa alle kunne Dansk! Det Folk, for hvilket vi paatog os Formynderskab gennem to Sekler, det Folk, hvis Land vi ikke vil aabne og dog ikke kan stænge ude fra det store Ny, møder os med Kravet om at lære Dansk for at faa Del i alt det store, ubekendte. Nu er der saa ikke længer Stunder til at nå.

GL. MØNT 4. KØBENHAVN K.
TELF. CENTRAL 11,995

Bladet:

Berlingske Tidende

14. FEB. 1931

Grønlænderne vil lære Dansk.

*De fører selv an i Bestræbelserne
for en dansksproget Skole.*

I Borgernes Hus afholdt Det Grønland-
ske Selskab i Aftes et Møde til Drøftelse
af grønlandske Skoleproblemer. Det over-
væredes bl. a. af Statsminister *Stauning* og
Handelsminister *Hauge*, og indlededes med
nogle Velkomstord af Selskabets Formand,
Inspektør *Harries*, hvorpaa Seminariefor-
stander *Aage Bugge* i et længere Fore-
drag gjorde Rede for de Vilkaar, hvor-
under Danskundervisningen drives.

Erhvervenes Omlægning i Løbet af de
senere Aar havde haft to Følger, sagde
han, at Grønlænderne i stigende Grad
føjte deres eget Sprogs Utilstrækkelighed,
idet der havde aabnet sig langt videre
Perspektiver for deres økonomiske Liv,
nu da Grønland ganske anderledes end
tilforn var kommet i Kontakt med Om-
verdenen. Der havde deroppe rejst sig
en formelig Nationalbevægelse af en
dansk-venlig og danskvendt Natur, og
saaledes i sit Væsen ganske modsat de
fleste andre moderne Maalrørelser, hvor
det altid er det herskende Lands Sprog,
man vil gøre sig fri af. [Grønlænderne
førte tværtimod an i Bestræbelserne for
at give Dansk en langt mere fremher-
skende Stilling i Undervisningen, end det
nu har, og Ønsket om at faa oprettet
dansksprogede Skoler voksede sig stær-
kere Dag for Dag.]

Efterskoleforstander *M. Gam* omtalte i
et følgende Foredrag Efterskolen og dens
Forhold til Danskundervisningen.

Begge Talere hilstes med stærkt Bifald,
og bag efter var der en længere Diskus-
sion, væsentlig i Tilslutning til Ind-
lederne.

GL. MØNT 4. KØBENHAVN K.
TELF. CENTRAL 11,995

Bladet:

Villabyernes Blad

skriver den **FEB. 1931**

Bøger til Grønland

Vi er af Forfatteren Kaptajn Einar Mikkelsen anmodet om at optage følgende:

I en Del Aar har jeg indsamlet Bøger og illustrerede Blade til Grønlanderne og har hvert Foraar haft den Glæde at kunne sende et større eller mindre Antal af disse op til Landet dér højt imod Nord, hvor Vinteren er lang, Fornøjelserne faa, og Trangen til at beskæftige sig med Bøger og Billedstof stor.

Gang paa Gang har jeg faaet Breve, der udtrykker Grønlandernes Glæde over disse Boggaver — eller ogsaa andre Beviser for deres Taknemmelighed over at føle, at der hernøde sidder Kvinder og Mænd, som tænker paa det lille tavse Folk og betænker dem af deres Overflod — og i Grønland er der en stadig voksende Forstaaelse af, at de maa prøve paa at tilegne sig vort Sprog, saaledes at de før eller siden kan træde i direkte Kontakt med Moderlandet.

Gode Bøger fremmer denne højst prisværdige Forstaaelse, men Bøger er dyre og Grønlanderne fattige — saa jeg gentager paa deres Vegne min nu allerede adskillige Gange før udtalte Bøn: ransag Bogskabe, Loft og Kælder, tag alt det ud, som De ikke har særlig Interesse for — helst letfattelige Bøger, illustrerede Blade o. l. — og send det til mig, eller hvis dette er umuligt, saa telefoner til mig, og jeg skal da prøve at faa det afhentet — idet jeg inderlig haaber, at Spejderne, der hver Dag skal gøre en god Gerning, ogsaa hjælper mig denne Gang, som de har hjulpet mig før.

Einar Mikkelsen.

Telf. Ordrup 1414.

Vilhelmshaabsvej 6, Charlottenlund.

Bladet:

Kristeligt Dagblad

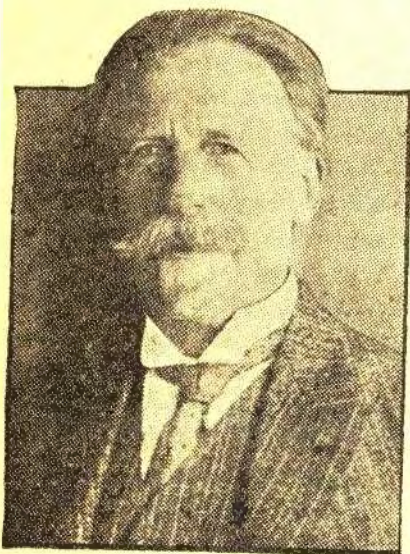
skriver den

9 FEB. 1931

Staar det danske Sprog i Skammekrogen?

En Samtale med Professor Knud Berlin om Danskundervisningen paa Grønland, som den er, og som den bør blive.

Eskimoerne føler Savnet ved ikke at kunne Sproget.

Hans Egede og Gertrud Rask, Grønlands Styrelse, Kryolith, Godthaab og en Række besynderlige Navne paa —tut og —lik, der angiver Bopladser — ja, hvad véd saa vi Gennemsnits-Danske mere om vor store og eneste Koloni, om Grønland? Det hænder i Ny og Næ, at vi møder en Ven, som Livets Veje en Stund fører paa Udpost dertil eller paa Rejse deropover, og da faar vi hver Gang ved Hjemkomsten lytte til en sølsom Beretning om et Land, der ved en skøn og sjælden Natur gav dem rige Minder og uforglemmelige Billeder med paa den videre Vandring, om en Befolkning, der har en egen, eventyrlig Kultur ...

I to Aarhundreder har vi haft denne Koloni, og hvad er der saa naaet i den Tid? Nuvel, først og fremmest det, at vi i 1921 fik de sidste hedenske Eskimoer kristnet.

Og hvad bragte vi dem saa mere? Hvilke af Kulturens Goder har vi tilført dem? Hvordan har vi lukket op for dem ind til de rige Skatte, der er faste Led i vor egen Kultur og vor egen Uddannelse? Lærte vi dem Dansk? Og lærte vi dem gennem det danske Sprog at faa Verden paa nærmere Hold?

Der fortælles en mærkelig Historie ...

En Kateket paa Østgrønland, der var det danske Sprog fuldt mægtig, sendte i Fjor sin grønlandske Hustru om paa Vestkysten for at besøge Slægtninge i Jakobshavn. For at naa derom, maatte den grønlandske Kvinde først med Aarets eneste Skib tage til Sydgrønland, derfra skifte om i en Baad, der gik til Danmark (hvor hun besøgte en gift Søster), for saa seks Uger senere at tage det ordinære Skib, der anløb Jakobshavn. Hjemrejsen sker paa samme Maade. Denne grønlandske Kvinde kunde ikke et Ord Dansk — tænk engang, med hvilket Udbytte hun kunde have rejst, om hun havde kendt Sproget?

der knytter sig til et smukt eller morsomt Amatørfotografi ...

— Hvorfor er der saa faa Grønlændere, der kan Dansk?

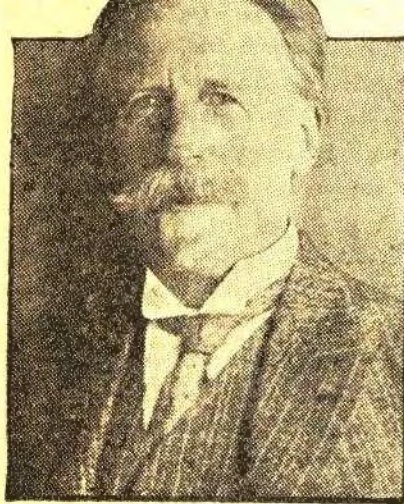
— Aarsagen er først og fremmest den, at Grønlændernes Lærere i de to Aarhundreder i første Linje var Præster. De kom derop for at missionere — og det skal ingenlunde bebrejdes dem —, men de glemte over Missionsarbejdet den anden Opgave: at gøre Grønland delagtig i vor Kultur ad den eneste Vej, dette kunde gøres ad — ved at undervise dem grundigt i Dansk. Under mit Ophold oppe i Godthaab nu i Sommer kom jeg til at overvære en Time i Matematik, der blev givet paa Grønlandsk, og jeg lagde da Mærke til, at denne højere Regning slet ikke kunde meddeles Grønlænderne paa deres eget Sprog, uden at de maatte anvende en lang Række Betegnelser, som var rent danske. Grønlænderne har simpelthen i deres Sprog ingen Gloser for geometriske og aritmetiske Funktioner ... det er da indlysende, at naar Grønlænderne er kvikke nok til at lære den højere Regnekunst, skulde de vel sagtens kunne lære noget Dansk. Vi ser jo ogsaa, at andre Stater har bibragt deres Kolonier deres Sprog i stort Omfang i Løbet af ca. 30 Aar. Naar vi nu har været 200 Aar om ikke at lære Eskimoerne Dansk, ja, saa er Aarsagen den, at vi ikke fuldt ud har forstaaet den Pionérgerning, vi optog deroppe. Vi burde have gjort som paa Færøerne ...

— Hvad behager?

— Ja, som paa Færøerne, hvor vi ogsaa stod overfor et andet Sprog, men begyndte med at givo den første Skoleundervisning paa Dansk og derved opnaaede, at hver eneste Færing kan Dansk ... selv om de jo nu godt vil løbe fra det. Havde vi begyndt paa samme Maade paa Grønland for 200 Aar siden ... ja, nu indser Eskimoerne selv, at vi har baaret os galt ad. Der kommer jo mange danske Ekspeditioner og Videnskabsmænd derop, som de godt vilde paa Talefod med, og ogsaa for deres Forhold til Embedsmændene vilde et udstrakt Kendskab til Dansk være af Betydning.

— Der er dog en Del Eskimoer, der taler Dansk?

— Ja, men overordentlig faa. Herom siger forresten en indfødt Seminarilærer, Jonathan Peterson i Godthaab: »Oplysningsarbejdet gennem Børneskolen har været indskrænket til de almindeligste Begyndelsesfag og Religion. Der har næsten intet Oplysnings-

Hans Egede og Gertrud Rask, Grønlands Styrelse, Kryolith, Godthaab og en Række besynderlige Navne paa —tut og —lik, der angiver Bopladser — ja, hvad véd saa vi Gennemsnits-Danske mere om vor store og eneste Koloni, om Grønland? Det hænder i Ny og Næ, at vi møder en Ven, som Livets Veje en Stund fører paa Udpøst dertil eller paa Rejse deropover, og da faar vi hver Gang ved Hjemkomsten lytte til en sølsom Beretning om et Land, der ved en skøn og sjælden Natur gav dem rige Minder og uforglemmelige Billeder med paa den videre Vandring, om en Befolkning, der har en egen, eventyrlig Kultur ...

I to Aarhundreder har vi haft denne Koloni, og hvad er der saa naaet i den Tid? Nuvel, først og fremmest det, at vi i 1921 fik de sidste hedenske Eskimoer kristnet.

Og hvad bragte vi dem saa mere? Hvilke af Kulturens Goder har vi tilført dem? Hvordan har vi lukket op for dem ind til de rige Skatte, der er faste Led i vor egen Kultur og vor egen Uddannelse? Lærte vi dem Dansk? Og lærte vi dem gennem det danske Sprog at faa Verden paa nærmere Hold?

Der fortælles en mærkelig Historie ...

En Kateket paa Østgrønland, der var det danske Sprog fuldt mægtig, sendte i Fjor sin grønlandske Hustru om paa Vestkysten for at besøge Slægtninge i Jakobshavn. For at naa derom, maatte den grønlandske Kvinde først med Aarets eneste Skib tage til Sydgrønland, derfra skifte om i en Baad, der gik til Danmark (hvor hun besøgte en gift Søster), for saa seks Uger senere at tage det ordinære Skib, der anløb Jakobshavn. Hjemreisen sker paa samme Maade. Denne grønlandske Kvinde kunde ikke et Ord Dansk — tænk engang, med hvilket Udbytte hun kunde have rejst, om hun havde kendt Sproget?

Tilfældet er ikke enestaaende. Vi nævner det her, fordi det netop er betegnende for det danske Sprogs Stilling paa Grønland. Det er Reglen, fra hvilken Undtagelser eksisterer, — men hvor er de dog faa.

En af de Mænd, der gaar stærkt ind for at der kan indtræde en Ændring i denne Tilstand, er Professor, Dr. juris Knud Berlin — og vi har taget Anledning til at tale med ham om Sagen.

Professor Berlin var — som man vil huske — med paa den Grønlandsfærd, Statsminister Stanning var ude paa i Eftersommeren —, ogsaa han er blandt dem, der er elverskudt af Landets tusinde Skønheder, og som vor Samtale gaar, fortæller han os snart Brudstykker af Oplevelser paa de forskellige Bopladser, snart faar vi en lille Historie,

somt Amatørfotografi ...

— Hvorfor er der saa faa Grønlændere, der kan Dansk?

— Aarsagen er først og fremmest den, at Grønlændernes Lærere i de to Aarhundreder i første Linje var Præster. De kom derop for at missionere — og det skal ingenlunde bebrejdes dem —, men de glemte over Missionsarbejdet den anden Opgave: at gøre Grønland delagtig i vor Kultur ad den eneste Vej, dette kunde gøres ad — ved at undervise dem grundigt i Dansk. Under mit Ophold oppe i Godthaab nu i Sommer kom jeg til at overvære en Time i Matematik, der blev givet paa Grønlandsk, og jeg lagde da Mærke til, at denne højere Regning slet ikke kunde meddeles Grønlænderne paa deres eget Sprog, uden at de maatte anvende en lang Række Betegnelser, som var rent danske. Grønlænderne har simpelthen i deres Sprog ingen Glosser for geometriske og aritmetiske Funktioner ... det er da indlysende, at naar Grønlænderne er kvikke nok til at lære den højere Regnekunst, skulde de vel sagtens kunne lære noget Dansk. Vi ser jo ogsaa, at andre Stater har bibragt deres Kolonier deres Sprog i stort Omfang i Løbet af ca. 30 Aar. Naar vi nu har været 200 Aar om ikke at lære Eskimoerne Dansk, ja, saa er Aarsagen den, at vi ikke fuldt ud har forstaaet den Pionérgerning, vi optog deroppe. Vi burde have gjort som paa Færøerne ...

— Hvad behager?

— Ja, som paa Færøerne, hvor vi ogsaa stod overfor et andet Sprog, men begyndte med at give den første Skoleundervisning paa Dansk og derved opnaaede, at hver eneste Færing kan Dansk ... selv om de jo nu godt vil løse fra det. Havde vi begyndt paa samme Maade paa Grønland for 200 Aar siden ... ja, nu indser Eskimoerne selv, at vi har baaret os galt ad. Der kommer jo mange danske Ekspeditioner og Videnskabsmænd derop, som de godt vilde paa Talefod med, og ogsaa for deres Forhold til Embedsmændene vilde et ndstrakt Kendskab til Dansk være af Betydning.

— Der er dog en Del Eskimoer, der taler Dansk?

— Ja, men overordentlig faa. Herom siger forresten en indfødt Seminarielærer, Jonathan Petersen i Godthaab: »Oplysningsarbejdet gennem Børneskolen har været indskrænket til de almindeligste Begyndelsesfag og Religion. Der har næsten intet Oplysningsarbejde været gjort udenfor Skolen, og derfor er det kun naturligt, at Resultatet kun spores ubetydeligt i det daglige Liv.« — Denne Udtalelse fandt ogsaa sin Bekræftelse under Statsministerens Besøg deroppe. Der var en lille Kreds af intelligente, der talte Dansk, men mange, der godt kunde have lært det, som ikke havde haft Lejlighed dertil. I Upernivik tog en meget ansat og klog Grønlænder, der hedder Hans Hansen, Ordet og udtalte paa Grønlandsk, at det er nødvendigt for Grønlænderne at lære Dansk, saa de kan læse det.

— Er der da ingen regulær dansk Undervisning deroppe?

— Jo, men det er alt for lidt. Den eneste, der virkelig lærer noget Dansk af Betydning, er de Kateketer, der uddannes i Godthaab. De Kateketer, der faar deres Uddannelse

til Dansk, de vil bare helst være et lille hundrede Aar om det.

— A propos, tror De, at en Aabning af Grønland kunde faa Betydning for et dansk Havfiskeri?

— Ja Det er jeg vis paa. I al Fald kunde man roligt aabne Sydgrønland. De grønlandske Fiskere kommer jo allerede nu en hel Del sammen med færøiske Fiskere, og Grønlænderne klarer sig ganske flinkt. Det gør de helt igennem. De har lært at passe paa sig selv, de sætter Priserne i Vejret — jo, de er saamænd snu nok. De ligger jo allerede en hel Del Udlændinge — ganske vist udenfor Territorialgrænsen — og fisker, men det er mit Indtryk, at Fiskeren er bedst og flest inde under Kysten, og der kunde godt være Grund til at give den danske Fisker Adgang til at være med der .. Ogsaa det vilde jo forøvrigt fremme baade Eskimoernes Trang til at lære Dansk og deres Behov for at kunne det. At ville hævde, at vi ikke kan aabne Landet, inden Befolkningen kan Sproget, giver efter min Mening Udtryk for et Ønske om at ville forhale. Men som jeg allerede sagde: Vejen til at lære Eskimoerne Dansk, er ved at lade dem faa fuld Dansk-Undervisning fra første Færd. Det maa ikke blot være et Seminariums og et Par smaa Efterskoler samt det private Initiativs Sag at røgte dette store Spørgsmaal — saa lykkes det aldrig. Og vi skal tage fat her — siden Eskimoerne selv føler Savnet, er det blevet vor uafviselige Pligt.

Den Anden.

af grønlandsktalende, lærer selv sagt næsten intet af det danske Sprog.

— Hvad kan vi da gøre for at faa Sproget frem derefter?

— Vi kan gaa to Veje ... aabne Landet — men se, om vi vil det ... eller vi kan tage fat paa en kraftig Undervisning i Dansk overalt, saaledes, at der, som en ung dansk Lærer ved Godthaab Seminarium sagde til mig, undervises paa Dansk af danske Lærere i samtlige Fag undtagen i Grønlandsk, hvor Undervisningen selvsagt maa ske ved indfødte ... Saa kan vi naa i ti a tyve Aar at faa Grønlænderne lært Dansk.

— Og hvorfor skal vi gøre det?

— Nuvel, vi har i 200 Aar hævet Eskimoens sociale og kulturelle Niveau ... langsomt, ganske vist, men vi har dog naaet noget; vi er naaet til det Punkt, hvor Eskimoerne føler Savnet ved ikke at kunne komme ind i den store Verdens Kultur. Vi har bibragt dem Fiskeri, lært dem at bo i Træhuse og givet dem Smag for europæisk Forplejning ... man kan vel strides om, hvorvidt disse Kulturgoder virkelig er af det gode, men man kan ikke diskutere, hvorvidt vi bør sige B, efter at vi først har sagt A.

— Og vi kan ikke bøde noget paa det ved at give dem grønlandske Oversættelser?

— Man har forsøgt sig frem ad den Vej. Men betænk, hvor lidt det kan blive til i Sammenligning med det, der kan naas, naar virkelig Eskimoen fra Barnes Ben lærer Dansk. Statsminister Stanning er forresten ganske enig i, at vi maa skride ad nye Veje. Men det koster selv sagt en Del.

— Statsministeren er jo ellers en Modstander af at aabne Grønland.

— Ja. Men mange Modstandere af denne Tanke indser nu klart, at der bør gøres noget for at fremme Kendskabet

KIRKEN

Præsteindstilling.

Til det ledige Embede som Sognepræst for Serup og Lemming i Aarhus Stift har Menighedsraadet foretaget følgende Indstilling:

Nr. 1: Sognepræst P. Rugholm, Als.

Nr. 2: Sognepræst C. Sørensen, Understed-Karup.

Nr. 3: Sognepræst J. Rørdam, Hvilsager-Lime.

NÆR OG FJÆRN.

Ungdom og Politik.

En lang Række Foreninger og Institutioner staar bag en Indbydelse til et offentligt Møde om »Børn og unge overfor Politik og Ret«, som afholdes paa Onsdag Kl. 8 i K. F. U. K.s Festsal, Store Kannikestræde 19. Ved dette Møde, der sikkert vil samle fuldt Hus, taler Borgerrepræsentant Gerda Mundt om »Børn og unge som Vidner«, Byretssekretær Karen Johnsen om »Erfaringer fra England« og Dommer E. Hvidberg, Formand for Københavns Værgeraad, om Spørgsmaalet »Bør vi have en Børnemodstol?« Der er gratis Adgang for alle.

Emmerske Bedehus.

Emmerske Bedehus har bestaaet i 200 Aar, og i den Anledning afholdtes i Onsdags en Fest, som havde samlet mange Deltagere. Mange af Brorsøns Salmer blev sunget, og Provst Christensen talte om de svundne 200 Aar. Endvidere prædikede Indre Missions Formand, Pastor Kold, Taulov, og senere var der festligt Samvær i Jægerslyst Kro. Missionær Lorenzen ledede Mødet, og Seminarielærer Eskildsen holdt Foredrag om Pastor Schrader, der i sin Tid gav Stødet til, at Bedehuset blev rejst.

Gravskænderi ved Højrup Kirke.

Mens Ordningen af Højrup Kirkes Forhold, som meddelt forleden, trækker i Langdrag, er der hos Befolkningen paa Stedet og ligeledes hos Folk ude fra en

m—København

6.—15. Februar

Aaben Kl. 10—22.

Pris 1 Kr. (Børn 50 Øre).

Orkestration - Musik: Dirigent: Th. Dyring

til Dansk, de vil bare helst være et lille hundrede Aar om det.

— A propos, tror De, at en Aabning af Grønland kunde faa Betydning for et dansk Havfiskeri?

— Ja Det er jeg vis paa. I al Fald kunde man roligt aabne Sydgrønland. De grønlandske Fiskere kommer jo allerede nu en hel Del sammen med færøiske Fiskere, og Grønlanderne klarer sig ganske flinkt. Det gør de helt igennem. De har lært at passe paa sig selv, de sætter Priserne i Vejret — jo, de er saamænd snu nok. De ligger jo allerede en hel Del Udlændinge — ganske vist udenfor Territorialgrænsen — og fisker, men det er mit Indtryk, at Fiskerisken er bedst og flest inde under Kyksten, og der kunde godt være Grund til at give den danske Fisker Adgang til at være med der .. Ogsaa det vilde jo forøvrigt fremme baade Eskimoernes Trang til at lære Dansk og deres Behov for at kunne det. At ville hævde, at vi ikke kan aabne Landet, inden Befolkningen kan Sproget, giver efter min Mening Udtryk for et Ønske om at ville forhale. Men som jeg allerede sagde: Vejen til at lære Eskimoerne Dansk, er ved at lade dem faa fuld Dansk-Undervisning fra første Færd. Det maa ikke blot være et Seminariums og et Par smaa Efterskoler samt det private Initiativ Sag at røgte dette store Spørgsmaal — saa lykkes det aldrig. Og vi skal tage fat her — siden Eskimoerne selv føler Savnet, er det blevet vor uafviselige Pligt.

Den Anden.

af grønlandsktalende, lærer selv sagt næsten intet af det danske Sprog.

— Hvad kan vi da gøre for at faa Sproget frem deroppe?

— Vi kan gaa to Veje ... aabne Landet — men se, om vi vil det ... eller vi kan tage fat paa en kraftig Undervisning i Dansk overalt, saaledes, at der, som en ung dansk Lærer ved Godthaab Seminarium sagde til mig, undervises paa Dansk af danske Lærere i samtlige Fag undtagen i Grønlandsk, hvor Undervisningen selvsagt maa ske ved indfødte ... Saa kan vi naa i ti eller tyve Aar at faa Grønlanderne lært Dansk.

— Og hvorfor skal vi gøre det?

— Nuvel, vi har i 200 Aar hævet Eskimoens sociale og kulturelle Niveau ... langsomt, ganske vist, men vi har dog naaet noget; vi er naaet til det Punkt, hvor Eskimoerne føler Savnet ved ikke at kunne komme ind i den store Verdens Kultur. Vi har bibragt dem Fiskeri, lært dem at ho i Træhuse og

KIRKEN

Præsteindstilling.

Til det ledige Embede som Sognepræst for Serup og Lemming i Aarhus Stift har Menighedsraadet foretaget følgende Indstilling:

Nr. 1: Sognepræst P. Rugholm, Als.

Nr. 2: Sognepræst C. Sørensen, Understed-Karup.

Nr. 3: Sognepræst J. Rørdam, Hvilsager-Lime.

NÆR OG FJÆRN.

Ungdom og Polit.

En lang Række Foreninger og Institutioner staar bag en Indbydelse til et offentligt Møde om »Børn og unge overfor Polit og Ret«, som afholdes paa Onsdag Kl. 8 i K. F. U. K.s Festsal, Store Kannikestræde 19. Ved dette Møde, der sikkert vil samle fuldt Hus, taler Børgerrepræsentant Gerda Mundt om »Børn og unge som Vidner«, Byretssekretær

GL. MØNT 4. KØBENHAVN K.
TELF. CENTRAL 11,995

Bladet:

Nationaltidende

14/12. 1930
skriver den

De grønlandske Piger i Danmark.

**Et Grønlænderindemærke. Og
Husmoderskoler i Grønland?**

„Komitéen for Grønlænderinders Uddannelse“ kan standse ved sin første lille Milepæl: 5 Aarsjubilæet. Dens Opgave er at give veludrustede unge Grønlænderinder en Uddannelse, der i nogen Maade svarer til den mandlige Grønlænderungdoms Uddannelse i Danmark, saa at de siden hen kan blive moderne Husmødre i Grønland. Arbejdet ledes af Damer, der er inderligt fortrolige med grønlandske Forhold, og ved, hvor det er, Vanskelighederne ligger, og naar fornuftigt Hensyn tages til de faa Aar, Komitéen har arbejdet, og de smaa Pengemidler, den har at arbejde med, er der vundet gode Re-

sultater.

Komitéen har i de senere Aar faaet adskillige faste Bidrag, den har et lille Statstilskud, og i Anledning af dens Protektrice, Dronningens 50 Aars Fødselsdag, modtog den af en af sine trofaste Venner, Frøken Sophie Alberti, 1000 Kr. Den første unge Pige kom hertil i Efteraaret 1927. Under et Aars Ophold hos Provst Vibe-Petersen, Rødning, lærte hun Husgerning og Kjølesyning, og fik et godt Indblik i danske Forhold. Derefter fulgte et Aar som Elev paa Fuglebakkens Børnehospital, og med supplerende Uddannelse i Dansk og Regning. Den samme Plan følges for de senere Elever; i Aar ventes to unge Piger hertil, og Komitéen haaber at kunne begynde Arbejdet for Husmoderskoler i Grønland i Aar. Komitéen har ladet fremstille et lille nydeligt Grønlænderindemærke, som faas i I. H. Schultz Boghandel, Havnegade 15, Tlf. 1195. Dels ved Indtægten herfra, dels

igennem de efterhaanden faste Indtægter — og eventuelle ekstra Bidrag — haaber den at kunne fortsætte sit gode og fornuftige Arbejde for en sund og rolig Udvikling af den grønlandske Kvinde til at blive Mandens jævnbyrdige Medarbejder i Hjemmet og i det moderne grønlandske Samfund.

Gør Grønland dansk!

I „Dagens Nyheder“ og „Nationaltidende“ forsøger Provst Schultz-Lorentzen at gendrive et Par Punkter i min Artikel med ovenstaaende Overskrift i Torsdags. Jeg siger udtrykkelig *forsøger*, thi Provsten, der ellers er en smidig Polemiker, har været overmaade uheldig med sin Gendrivelse.

Saaledes hævder Provsten, at der siden Seminariets Oprettelse i 1845 har været undervist i Dansk. „Der er altsaa stillet Krav om, at Kateketerne (d. v. s. Lærerne) skulde kunne forstaa og tale Dansk“, mon Provsten ganske har overset, at hvad jeg skrev var, at det ikke har været muligt at gøre Færdighed i Dansk til afgørende Betingelse for at bestaa Afgangseksamen for de vordende grønlandske Præster og Lærere. Og det er korrekt.

Hvor uendelig beskedent det officielle Grønland har været i sit Krav til Færdighed i Dansk, fremgaar af en Bestemmelse fra Kirkeministeriet af 27. Juli 1915, hvori udtales, at „...overl Dansk ikke er medtaget blandt de Fag, i hvilke der kræves kvalificeret Karakter, bør det dog være gældende Regel, at en Eksaminand, der ikke ved den afsluttende Eksamen (d. v. s. efter 6 Aars Undervisning) har opnaaet *mindst* 1/2 i Dansk, ikke senere kan ansættes som Overkateket.“ Men naar der ikke blev stillet større Fordringer, saa maatte man hellere have ladet Sagen urørt, thi denne Bestemmelse kan Danmark ikke være bekendt.

Naar Provsten endvidere vil paastaa, at det er urigtigt, hvad jeg har anført, at der for en halv Snes Aar siden fra særlig sagkyndig Side blev ivret imod, at Dansk overhovedet blev optaget som Fag ved den projekterede Efterskole, saa burde han have været saa forsigtig at gennemgaa det officielle Referat af Præstekonventernes Forhandlinger, hvor han i Referatet fra Sydgrønlands 5. Præstekonvent vilde have fundet følgende (Side 9):

„Seminarieforstander X var meget mod Optagelsen af Dansk som Undervisningsfag paa Efterskolen, saa længe Eleverne møder uden forudgaaende Undervisning i Dansk“. Dette bestredes under Konventet fra flere Sider, der havde som deres Erfaring, „at der vil kunne opnaas en ikke helt ubetydelig Færdighed for velbegavede unge Mennesker i Løbet af 2 Aar“, medens Seminarielærer Y. mener, „at 6 Timers ugentlig Undervisning i Dansk rimeligvis med større Udbytte vil kunne anvendes til andre Fag“.

Min Bemærkning er altsaa særdeles solidt underbygget. Naar jeg har fremdraget netop Seminariets Personales Stilling, er det forøvrigt ikke for at være personlig mod de paagældende, men kun for at give et slaende Eksempel paa, hvor „grønlandsk-konservativt“ man endnu for faa Aar siden fra ansvarlig Side paa paa Spørgsmaalet.

Det er jo kun glædeligt, at Seminarieforstanderen senere er kommen til bedre Erkendelse — ligesom adskillige andre, ogsaa Hr. Schultz-Lorentzen, der endnu i 1918 under en Diskussion om den mangelfulde Danskundervisning ganske vist erklærede, at han „ikke vilde fritage Kirken og Skolen og Præsterne for det Ansvar, de der havde haft og ikke altid havde forslaaet“, men med Styrke hævdede, at „Kravet om Undervisning i Dansk i hvert Fald kun kunde gælde de Grønlændere, der skulde have ledende Stilling indenfor deres Folk“ (Gr. Selsk. Aarskrift 1918, pag. 100).

Her er vi jo ved Kernepunktet i Sagen. Der er ikke gjort noget effektivt for at fremme Danskheden i Grønland, og som Provsten selv indrømmer ligger en stor Del af Ansvaret derfor hos Præsterne i Grønland.

Nu hævder Provsten, at Arbejdet vil sikkert blive fortsat i samme Spor. Javel, men det er ikke nok. Tempoet maa sættes op og langt større Energi sættes ind paa Grønlands Fordanskning. Provstens Artikel, der gaar ganske udenom Sagens Kerne og i saa paafaldende Grad er Udtryk for „wie wir's so herrlich weit gebracht“, giver kun ringe Haab om, at der vil ske gennemgribende Reformen uden kraftige Incitamenter udefra, men maaske tør man nære Forhaabning om, at Indenrigsministerens smukke og løfterige Tale ved Grønlandsfesten i Torsdags vil blive Indledningen til en ny Epoke for det Grønlandske Samfund.

Provstens Spydighed om, at mine urigtige Paastande tyder paa, at jeg ikke i min Embedstid i Grønland har vist denne Side af Kulturarbejdet særlig Opmærksomhed, burde han have sparet sig. De „urigtige“ Paastande har jeg jo dokumenteret, og i Følge sin Stilling til Grønlands Administration kan Provsten næppe være ukendt med adskillige Arbejder fra min Haand, der viser min Interesse for disse Spørgsmaal.

Men det var jo ikke min Ringhed, der skulde diskuteres. Min Artikel, der er fremkommen uden nogen som helst Forbindelse med „Komitéen for Grønlænderindernes Uddannelse“, skulde slaa til Lyd for Problemer, der nu som tidligere ligger mig stærkt paa Sinde.

Thi skal Grønland gøres dansk, maa der ske en Strømkæntring. Der ligger en alvorlig Fare i den Omstændighed, at Danmark aldrig for Alvor har stræbt at gøre Grønland dansk, men tværtimod med Omhu har fastholdt og udviklet en eskimoisk Nationalitet; dette rummer

ikke Muligheden for et Adskillelsesrav, saa dog Spirer til uberegnelige, temtidige Konflikter, hvis ikke Kursen egges helt om og et nyt Grønland bygges op paa klar dansk Basis.

Harald Lindow.